Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 7 август
ЯКШАНБА
№179 (4.375).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

ЎЗАРО ТЕКШИРИШ ЯКУНЛАНДИ. МУСОБАҚА ДАВОМ ЭТАДИ

Ҳамкорликда ҳикмат кўп

Бир неча кун мобайнида тожикистонлик мусобақадошлар Андижон области дала ва фермаларида амалга оширилаётган ишлар билан яқиндан танишдилар. Ўзаро текшириш делегацияси аъзоларининг жойларда область меҳнаткашлари билан учрашувлари самимий дўстона вазиятда ўтди, ҳар иккала қардош халқ вакиллари учун фойдали бўлди. Бундай учрашувлар пахтакорлар ҳаётида долзарб паллага — ҳосил тўплаш учун курашнинг энг қизғин даврига тўғри келганлиги айни муддао бўлди.

Мусобақадошлардан бир гуруҳи Марҳамат районига ташриф буюрдилар. Қўрғонтепа область Кабўдиён районидаги Тельман номли колхоз агроучасткаси бошлиғи Умар Сафаров, Қўрғонтепа область агросаноат комитети раисининг биринчи ўринбосари Рустамжон Ёқубов ва бошқалар райондаги қатор хўжаликларнинг меҳнаткашлари билан учрашдилар.

— Бизни айниқса Куйбишев номли колхоз аъзолари амалга ошираётган ишлар қувонтирди, — деди ўзаро текшириш бригадаси раҳбари Р. Ёқубов. — Хўжалик заршунослари беш йилликнинг учинчи йилида кўтаринки кайфиятда меҳнат қилмоқдалар. Уларни Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси қарорлари янги зафарларга илҳомлантираётгани яққол сезилиб турибди. Бу йил ғўза ривожи аввалги йиллардагидан 8—10 кун олдинда, ниҳоллар серҳосил бўлиб ўсмоқда. Йўлдошали Бурҳонов бошлиқ бригада даласида ҳар тупда 8—10 тадан кўсак санадик. Пайкалларда бегона ўт йўқ. Бу ҳосилни машиналарда саранжомлаб олишга имконият яратади.

Тожик биродарлар нафақат пахта далаларида, балки ремонт устахоналарида, чорвачилик фермаларида, сабзавот пайкалларида ҳам бўлиб, қилинаётган ишларга холисона баҳо бердилар.

— Бу йил маҳаллий шароит учун мақбул навлар танлашда анча ишлар қилинибди, — деди Тожикистон ССР «Земледелие» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси Вахш филиали ғўза уруғчилиги бўлимининг мудири Мутахар Самандаров. — Шу боисдан ҳам экиннинг бу йилги авжи баланд. Ўзбек биродарларимиз жорий йил планини бажаришларига шубҳамиз йўқ.

Ҳамкорликда ҳикмат кўп. Тожикистонлик ҳамкасбларнинг холисона ва дўстона маслаҳатлари пахтакорларимизга мадад. Уларнинг кўрсатмаларига амал қилиш пировардида меҳнат ютуқларимизни кўпайтиради.

Э. ИСМОИЛОВ.

СУРАТДА: Қўрғонтепа область агросаноат комитети раисининг биринчи ўринбосари Р. Ёқубов (ўнгда) ва «Земледелие» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси Вахш филиали бўлимининг мудири М. Самандаров Куйбишев номли колхоз даласида.

Р. АШУРОВ фотоси.
(ЎзТАГ).

Ўзбекистон ССР Министрлар Советида

Дўстлар маслаҳати ва тажрибаси умумий ишимизга хизмат қилсин

6 август куни Ўзбекистон ССР Министрлар Советида пахтакор республикалар ўзаро текшириш бригадаларининг раҳбарлари: Озарбайжон ССРдан ўртоқ А. Б. Набиев, Тожикистон ССРдан ўртоқ Х. Н. Насрединов, Туркманистон ССРдан ўртоқ А. Чориев ахборотлари тингланди. Улар 1988 йилда республика колхозлари ва совхозлари пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва давлатга сотиш планларининг бажарилишини таъминлашни ўзаро текшириш якунлари ҳақида гапириб бердилар. Қардош республикалар ўзаро текшириш бригадалари социалистик мусобақанинг боришини, пахтачиликни, деҳқончиликнинг бошқа тармоқларини ва чорвачиликни ривожлантиришда интенсив омиллардан фойдаланишда юксак масъулиятни ҳис этиб кўриб чиқдилар.

Республика колхозлари ва совхозлари давлатга пилла, ғалла сотиш юзасидан бу йилги мажбуриятларини бажарганликлари, сабзавот, картошка тайёрлаш ўтган йилга нисбатан тез суръатлар билан олиб борилаётганлиги, ем-хашак ва чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ҳажми кўпайтирилаётганлиги таъкидланди.

Ульянов, Комсомол, Шуманай, Сариосиё, Ленин йўли, Ленин, Бувайда районларининг меҳнатчилари илғорлар тажрибасидан, меҳнатни ташкил экишнинг янги формаларидан фойдаланиб, пахта далаларида барча агротехника тадбирлари ўз вақтида ўтказилишини таъминлаб, ҳосил тўплаш учун зўр ғайрат билан меҳнат қилмоқдалар.

Шу билан бирга ўзаро текшириш Жалолқудуқ, Қўрғонтепа, Задарё, Риштон, Муборак, Баҳористон, Қораўзак, Элликқалъа, Гагарин, Шеробод районларида катта-катта майдонларда ғўзанинг авжи пастлигини, сифатсиз суғориш, қатор ораларга сифатсиз ишлов бериш фактларига йўл қўйилаётганлигини, ўт босган далалар мавжудлигини, қишлоқ хўжалик зараркунандалари ва касалликларига қарши кураш бўшаштириб юборилганлигини кўрсатди.

Пахта йиғим-теримига тайёргарликни ташкил этишда катта камчиликлар бор. Бир қанча районлар ва хўжаликларда пахта териш техникаси сифатсиз ремонт қилинган, уларни мавсумга шай қилиш графигига риоя этилмаяпти, дефолиация ўтказиш учун зарур бўлган ерда ишлатиладиган аппаратлар, аэродромлар ва бошқа хизматлар яхши тайёрланган эмас.

Республика хўжаликларида ҳосил етиштириш юзасидан жуда катта ишлар амалга оширилганлиги таъкидлаб ўтилди. Бироқ текшириш кўрсатганидек, агар ҳозир пахта далаларидаги нобудгарчиликлар йўлига ғов солинмаса, миллионлаб кишиларнинг мана шу бутун меҳнати беҳуда кетиши мумкин; айни шу август кунлари зарбдорларча ишлаш учун бутун чора-тадбирлар комплексидан, меҳнат коллективларининг барча ижодий имкониятларидан фойдаланиш лозим.

Сирдарё, Хоразм, Жиззах, Самарқанд областлари ҳамда Қорақалпоғистон АССР колхозлари ва совхозларида мева-сабзавот маҳсулотлари, картошка ва ем-хашак етиштириш ҳамда тайёрлаш суръатларини ошириш учун мавжуд резервлар ҳали тўла ишга солинмаган.

Қашқадарё, Сурхондарё, Бухоро областларининг хўжаликлари гўшт ва сут етиштиришда ўз имкониятларидан тўла фойдаланмаяптилар.

Кўпгина колхозлар ва совхозларда сигирлардан сут олиш камайиб кетди, хўжалик ички эҳтиёжлари учун чорва молларини кўплаб сарфлашга йўл қўйилмоқда.

Пахта, сабзавот экинлари етиштиришдаги, чорвачилик ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларидаги камчиликларнинг аксарияти шу билан изоҳланадики, жойлардаги кўпгина совет органлари, область агросаноат комитетлари ва РАПОларнинг, колхозлар ва совхозларнинг раҳбарлари Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси талаблари асосида ишлаб чиқаришга раҳбарлик методларини секин ўзгартирмоқдалар, меҳнатни ташкил этишнинг янги формалари — коллектив, оила, ижара пудратини жорий этишни жадаллаштириш учун хўжалик кадрларига нисбатан юксак даражада талабчанлик қилмаётирлар.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советига, область ва район ижроия комитетларига, Ўзбекистон ССР Агросаноат давлат комитетига, Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги давлат комитетига, Ўзбекистон ССР дон маҳсулотлари министрлиги ва уларнинг жойлардаги органларига, хўжаликларнинг раҳбарлари ва мутахассисларига ҳар бир район, хўжалик, бригада, фермада Озарбайжон ССР, Тожикистон ССР ва Туркманистон ССР ўзаро текшириш бригадалари аниқлаган камчиликларни тезда бартараф этиш юзасидан конкрет чораларни кўришни топширди. Ўзаро текшириш бригадаларининг тавсиялари ва таклифларини бажариш юзасидан амалий ишлар дарҳол авж олдириб юборилсин.

Барча тармоқларда, ҳар бир хўжаликда ва корхонада 1988 йил топшириқлари ва мажбуриятларини бажаришни таъминлайдиган қўшимча резервларни ишга солишга алоҳида эътибор берилсин.

Август ойи давомида экинлар парваришини кучайтириш юзасидан аниқ ва бир маромдаги ишни ташкил этиш совет, хўжалик органларининг, колхозлар ва совхозлар коллективларининг энг муҳим вазифаси, деб ҳисоблашга қарор қилинди. Авжи паст далалардан ҳам яхши ҳосил олиш учун алоҳида эътибор берилсин.

Пахта териш техникасини, тайёрлаш тармоқларини, қуритиш-тозалаш цехларини, йўлларни, кўприкларни, пахта қуритиладиган ва сақланадиган майдонлар, шийпонлар ва омборларни тахт қилиб қўйишни қатъий жадаллаштириш таклиф қилинди.

Дон учун етиштирилган маккажўхорини йиғиштириб олишнинг юксак суръатини таъминлайдиган қўшимча чора-тадбирлар амалга оширилсин, бу иш нобудгарчиликсиз, қисқа муддат ичида тугаллансин, шоли ҳосилини йиғиштириб олишга тайёргарлик ишлари бўшаштирилмасин.

Колхозларда, совхозларда, саноат корхоналарининг, аҳолининг ёрдамчи хўжаликларида маҳсулот етиштиришни кўпайтириш, коллектив, оила пудратини ҳамда пудратнинг бошқа турларини, меҳнатни ташкил этишнинг ижара формасини ўзлаштириш ҳисобига Озиқ-овқат программасининг бажарилишини контрол қилиб боришни кучайтириш тавсия этилди.

Мева-сабзавот маҳсулотлари узлуксиз қабул қилинишини, қайта ишланиши ва пухта сақланишини ташкил этиш, аҳолини янги узилган сабзавот, мева ва полиз экинлари маҳсулотлари билан таъминлаш ва Умумиттифоқ фондига бундай маҳсулотлар етказиб беришни яхшилаш зарур.

(Ўзаро текшириш якунларига кўра делегациялар раҳбарларининг нутқлари газетанинг навбатдаги сонида эълон қилинади).

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» ПОЧТАСИДАН

ГАЗЕТХОН ДИЛИДАГИ ГАПЛАР

КЕКСАЛАРГА ҒАМХЎР БЎЛАЙЛИК

Халқимиз ёши улуғларни беҳад қадрлайди, доим уларнинг ҳурматини жойига қўяди. Бу табиий, албатта. Зеро кўпни кўрган отахон ва онахонларнинг ҳаёт йўли барча учун намунадир. Уларнинг ҳар бир каломидан ақл ва донолик ёғилиб туриши шундан. Лоақал мана бу мақолларни эсга олинг: «Қари билганни пари билмас», «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи»...

Таассуфки, кексаларимиз ҳамма жойда ҳам етарли ғамхўрлик билан қуршаб олинган, деб бўлмайди. Кўп ҳолларда уларнинг оилавий шарт-шароити, талаб-эҳтиёжлари эътибордан четда қолаётгани сир эмас. Тўғри, Ватан ва халқ бахт-саодати йўлида хизмати сингган бу табаррук кишилар бир қатор имтиёзлардан баҳраманд, тегишлича пенсия билан таъминланган. Лекин гап фақат пулдами? Йўқ, инсоний меҳрни пул билан ўлчаб бўлмайди. Бу ерда масаланинг маънавий жиҳати муҳим. Республикамизда «Хотира куни» ташкил этилиб, марҳумларга ҳурмат-эҳтиром кўрсатилаётгани айни муддао. Бироқ тирикларни ҳам унутмаслик керак-да!

У. ТЎРАҚУЛОВА,
меҳнат ветерани.

Наманган области.

АМАЛИЙ ИШГА ҚАЧОН ЎТИЛАДИ?

Ёшим қирқ олтида. Эсимни таниганимдан бери далада ишлайман. Пахтанинг меҳнат ва машаққатларини бошдан ўтказган билади. Лекин узоқ йиллар давомида бундан кўз юмиб, деҳқондан фақат ҳосилни, тонналарни талаб қилдик. Унинг моддий аҳволи, манфаатлари эътибордан четда қолди. Бу эса охир-оқибатда нималарга олиб келганлиги маълум.

Мана, ҳаётимизда қайта қуриш шабадаси эсиб, ошкоралик тантана қилмоқда. Ҳамма нарса ўз номи билан айтилаяпти. Шу нуқтаи назардан қарайдиган бўлсак, пахтакор меҳнатини ташкил этиш, унга ҳақ тўлаш борасида ҳали талайгина муаммолар бор. Тўғри, бу ҳақда газеталарда ёзилаяпти, минбарлардан туриб гапирилаяпти. Амалий ишдан эса дарак йўқ. Даромад кам. Оддий колхозчи бир ойда ўртача 60—70 сўм атрофида маош олади. Энди тасаввур қилиб кўринг: шу пул билан тирикчилик қилиш, бола-чақа боқиш мумкинмикин?

Ўз оиламдан мисол. Турмуш ўртоғим мактабда ўқитувчи. Олти нафар фарзандимиз бор. Уларни кийинтириш, едириб-ичириш керак. Албатта, бу камхарж оила учун осон эмас. Ҳозир совхоздан ер олиб, звено пудрати асосида ишлаяпмиз. Ҳадемай пахта терими бошланади. Биз бир нарсадан ташвишдамиз: ерларимиз қишлоққа яқин, шу боис ҳосилни машина билан теришга рухсат берилмаслиги ўз-ўзидан маълум. Ўтган йиллар тажрибасидан буни яхши биламиз. Хўш, кейин-чи? Совхоз раҳбарларининг кўрсатмаси билан ёрдамчилар келиб теришади ва даромаднинг бир қисмини олиб кетишади. Оқибатда йил-ўн икки ой оила аъзоларимиз билан тинимсиз ишласак-да, ўз меҳнатимиздан тўла манфаатдор бўлолмай қоламиз. Шу ҳам адолатданми, ахир?!

Совхозимизда инсон омилига етарли эътибор берилмаяпти. Маданий-маиший хизмат кўрсатиш даражаси паст. Раҳбарлар ваъдабозликдан нарига ўтишмаётир. Кўпчилик беиш. Ҳозир совхозда бу оддий ҳол саналади. Одамлар нима қилишга ҳайрон. Кези келганда бир таклифимни айтмоқчиман. Колхоз ёки совхоз аъзолари бир йилда кўпи билан (отпускани ҳам қўшиб ҳисоблаганда) 9 ой меҳнат қилишади. Уч ой эса бекор юришга мажбур. Чунки қишда тайинли ишнинг ўзи йўқ. Шундай бўлгач, ўша уч ой учун ўртача иш ҳақини сақлаб қолиш тартиби жорий этилса мақсадга мувофиқ бўлармиди...

Турдихон ЖЎРАЕВА,
Фарғона область Ёзёвон районидаги «Правда» совхози ишчиси.

УМРИНГИЗНИ ҲАЗОН ҚИЛМАНГ

Ҳаётнинг бағри кенг. Унда яхшига ҳам, ёмонга ҳам жой топилади. Лекин гап инсон шаъни, маънавий қадриятларимиз ҳақида борар экан, бунга юзаки қараб бўлмайди. Дунёга келдингми, майда ҳавасларга ўралашиб қолмай эзгу мақсадни кўзламоғинг, шу йўлда қатъият билан курашмоғинг лозим. Акс ҳолда яшашдан маъно йўқ. Ҳалол меҳнат ва интилиш билан топилган бахт энг олий инъомдир.

Қайта қуриш ва ошкоралик жараёни чуқурлашгани сайин турмушимизда илдиз отган иллатлар, муаммолар яққолроқ кўзга ташланмоқда. Буни тушуниш қийин эмас. Чиндан ҳам турғунлик йилларида халқ хўжалигининг кўпгина соҳаларида жиддий хатоларга йўл қўйилди, социалистик демократия принципларидан, ленинча ҳаёт нормаларидан чекиниш оддий ҳолга айланди. Бу эса ўз навбатида жамиятдаги маънавий-психологик муҳитга салбий таъсир кўрсатди. Инсон ва унинг манфаатлари «муқобил планлар», «юксак мажбуриятлар», «шиширилган» рақамлар соясида қолиб кетган эди. Ҳозир баъзи аёллар ўртасида учраб турган ўз жонига қасд қилиш ҳоллари ўша хатоларнинг аччиқ меваси эмасмикин?

Биз аёлларни гўзаллик тимсоли, деб таърифлаймиз. Бу бежиз эмас. Дарҳақиқат, улар бор жойда нафосат бор, тириклик бор. Жондан азиз оналаримиз, опаларимиз, сингилларимизнинг коммунистик мўл-кўлчилик ишига қўшаётган ҳиссасини ҳеч нарса билан ўлчаб бўлмайди. Лекин уларнинг меҳнати ва хизматини етарли даражада баҳолаяпмизми? Қадр-қиммати ҳақида жиддийроқ ўйлаб кўраяпмизми? Афсуски, йўқ. Далада ҳам, фермада ҳам оғир ишлар аёл зиммасига юклаб қўйилган. Айниқса, пахтакор хотин-қизларнинг қисмати кишини ачинтиради. Меҳнат қилиш, ўз вақтида ҳордиқ чиқариш учун шароит йўқ. Улар эртадан-кечгача офтоб тиғида куйиб ишласалар-да, арзимас ҳақ оладилар. Бу ҳам етмагандек, уй, рўзғор, бола-чақа ташвиши... Қайси бирига улгуриш мумкин?

Турмушда юзага келган оғир маънавий-психологик муҳит баъзи аёлларни сўнгги чорани қўллашга мажбур қилаётгани бугунги кунда ҳеч кимга сир эмас. Бу эса ярамас иллат, шу боис бонг уриш, ижтимоий дардларимизга чора топиш пайти етган. «Қишлоқ ҳақиқати» газетасида босилган «Аччиқ қисмат» (1988 йил, 20 апрель) сарлавҳали мақолани ўқиб, мен ана шундай хулосага келдим. Унда қишлоқ аёлларининг тақдири билан боғлиқ ғоят муҳим муаммолар ўртага ташланган, ижтимоий иллатнинг моҳияти очиб берилган.

Шуни ҳам айтиш керакки, жойларда олиб борилаётган сиёсий-тарбиявий ишлар ҳали тўла жанговарлик ва ҳужумкорлик касб этмаётир. Маҳаллий партия, совет, касаба союз, комсомол ташкилотлари ўз фаолиятларини янада кучайтиришлари, кишиларнинг яшаш ва меҳнат қилиш шароитлари ҳақида доимий ғамхўрлик кўрсатишлари лозим. Ана шунда юқоридагидек фожиавий ҳодисаларнинг олди олинган бўларди.

Бахтимиз, қувончимиз, бағримизнинг бутунлиги аёллар билан. Турмушда уларнинг ўрнини ҳеч ким боса олмайди. Лекин баъзи опа-сингилларимизнинг қилмишини оқлаш асло мумкин эмас. Менга қолса буни иродасизлик, инсоний ожизлик белгиси, деб баҳолаган бўлардим. Бахт ва ҳақиқат учун кураша билиш ҳам керак. Ўз жонига қасд қилиш эса ўша кишининг қийинчиликлар олдида эсанкираб қолганидан, ҳақ-ҳуқуқини тушуниб етмаганидан далолат беради. Инсон ҳаётда бир марта яшайди. Тириклик— бахт. Ана шу бахтни асранг, умрингизни хазон қилманг, аёллар!

Нурзода ОБЛОЕВА,
Бухоро области.

МУҚАДДАС НЕЪМАТ

Яқинда чойхонада чой ичиб ўтириб, бир воқеанинг гувоҳи бўлдим. Туппа-тузуккина кийинган, галстук таққан (бирор лавозимда ишласа керак), кўринишидан 30—35 ёшлардаги йигит кабоб еяётган экан. Буни қарангки, сих учини бир бурда нон билан тозалади-да, кейин ташлаб юборди. Мен буни кўриб ҳайрон қолдим. Нонни ҳам шунча хор қиладими, сатқаи одам кетинг, дедим. Шунда ўша олифта индамасдан ўрнидан туриб жўнади.

— Нон — ризқу рўзимиз. У мамлакатнинг энг асосий бойлиги. Энг арзон маҳсулот. Унинг иқтисодий моҳиятини тушуниш керак-да.

Уруш ва меҳнат ветеранлари, пенсионерлар ўз ҳаётларида кўп қийинчиликларни кўрдилар — нон қадрини жуда яхши биладилар. Улар карточка системасини, Ленинград қамалини, уруш йилларидаги ғурбатларни бошдан кечиришди. Ҳеч қачон у кунлар қайтмасин.

Ошхоналардаги тартибсизликлар, тўй ва маъракалардаги исрофгарчиликларни кўриб куйиб кетасан киши. Нон арзон экан деб, билганини қилаверадими, ахир!! Ҳатто баъзилар бу муқаддас неъмат билан молларини боқишаётгани ҳам сир эмас. Тўқликка шўхлик, нонкўрликдан бошқа нарса эмас бу.

Матбуотда шу мавзуда кўп мақолалар берилди. Лекин жиддий ўзгариш сезилмаяпти. Исрофгарчилик ҳамон давом этмоқда.

Халқимиз ноннинг ушоғи ҳам нон дейди. Келинглар, ҳаммамиз биргалашиб азиз неъматнинг исроф бўлишига барҳам берайлик.

Э. ҲАМРОҚУЛОВ,
Ўзбекистон ССР халқ маорифи аълочиси.

ОҚАР СУВ—ЁҚАР СУВ

Қадим-қадимдан Ўрта Осиё халқлари деҳқончиликда оқар сувдан фойдаланиб келишган. Чунки унда лойқа ва чиринди, яъни ер унумдорлигини оширадиган озуқа беҳисоб. Масалан, фақат Зарафшон дарёсидан ҳар йили бир гектар экинзорга 10 тоннадан 16 тоннагача лойқа оқиб келади. Унинг таркибида эса 3 процент калий, 0,75 процент чиринди, 0,22 процент фосфор ва бошқа фойдали ўғитлар борлиги аниқланган.

Бироқ сўнгги йилларда янги ерларни ўзлаштиришга зўр бериш оқибатида дарёларнинг сувлари ўнлаб канал ва ариқларга бўлиб юборилди. Бу ҳол эскидан оқар сув ичадиган майдонларни фойдали оби ҳаёт билан таъминлашда қийинчиликларни туғдирди. Тўғри, ана шу жойларда экинларга артезиан суви таралмоқда. Қарангки, бундай қудуқларнинг ҳар бирига 30—40 минг сўм сарфланишидан ташқари сувнинг оғирлиги, совуқлиги, таркибида чиринднинг бўлмаслиги ернинг структурасини бузмоқда, экинларнинг, айниқса ғўзанинг ривожини сусайтириб, ҳосилининг пишишини кечиктираяпти, салмоғини камайтираётир. Самарқанд областининг кўплаб районларида ҳосилдорлик гектар ҳисобига 16—17 центнерга тушиб қолгани боиси шундан эмасмикин? Гап шундаки, Оқдарё районининг ўзида 168 та артезиан қудуғи ишлаб турибди. Ҳар бири секундига 50 литргача сув беради.

Ачинарлиси шуки, областда мазкур ишга дахлдор ташкилотлар раҳбарлари кўп ҳолларда қудуқ сувини оқар сув тақсимотига киритиб қўйишаяпти. Бу ҳақда республика сув хўжалиги мутасаддилари ўйлаб кўрсалар нур устига аъло нур бўларди.

Ш. НАЗАРОВ.

БАТАРЕЯСИЗ ҚОЛГАН РАДИОПРИЁМНИКЛАР

Яқинда қўриқ У. Юсупов районида пахтачилик бригадасида сувчи бўлиб ишлаётган ўртоғим билан учрашганимда шундай деб қолди:

— Агар рози бўлсангиз, мана шу радиони сизга бермоқчиман.

Тўғриси, аввалига ҳижолат чекдим. Кейин эса писанда оҳангида «Нима, чўнтагингда пулинг қолмадими?» деб сўрадим ҳайрон қолиб. У бўлса жиғибийрони чиқиб, сўзида давом этди:

— Баъзан биз ишлаб турган жойимиз (пахта пайкали) шийпондан узоқда бўлгани учун тушликни шу ерда, чайлада қиламиз. Яхши дам олиб, куй ва қўшиқ эшитиш мақсадида уйдан мана буни олиб келгандик. Лекин радиоприёмникдан фойдаланиш бизга насиб этмаяпти. Етти ойдирки, батарея суриштираман. Шаҳарга қатнайдиган таниш-билишларга айтавериш ҳам жонга тегди. Ҳайронсан, батарея йўқ экан, радиони чиқаришнинг нима кераги бор? Яхшиси, уйингизга олиб бориб электр билан эшитасиз-да...

Ўртоғимнинг бу гапига нима дейишни ҳам билмай қолдим. Сўнг яқинда Тошкентга боришим кераклиги ёдимга тушди-ю, уни хурсанд қилмоқчи бўлдим.

...Минг афсуски, истаган нарсамни пойтахтимиздан ҳам топа олмадим.

С. ОМОНОВ.
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг жамоатчи мухбири.

Тюменда Ўзбекистон маданияти кунлари олдидан

ҚЎШ ҚАНОТМИЗ

11 августдан 17 августгача Тюмень областида Ўзбекистон маданияти кунлари бўлиб ўтади. Шу муносабат билан қуйида Ғарбий Сибирь заминида саккиз йилдан бери қардошлик анъаналарига содиқ ҳолда ғайрат-шижоат кўрсатаётган республикамиз вакиллари — «Узтюмендорстрой» тресги коллективининг фаолияти ҳақида ҳикоя қилинади.

Дўстлик... Унинг қудратини дунёда нимага қиёслаш мумкин? Бу ноёб хислат, бебаҳо бойлик ҳақида халқ қанчадан-қанча эртаклар, достонлар яратган, шоиру ёзувчилар доимо шу мавзуга мурожаат этишган. Ҳар ким ўзининг болалигига, пок, беғубор орзуларига ошно бўлган дўстлари сиймосини бир умр қалб тўрида сақлаб юради. Агар дўстлик ришталари мангуга боғланиб, авайлаб асралса, бу ҳар икки инсоннинг умр мазмунини безайди. Меҳр-муҳаббат, одамийлик, қадр-оқибат уруғи униб чиқади, унинг мевасидан дўстларнинг фарзандлари ҳам, невара-чеваралари ҳам баҳраманд бўладилар.

Бизнинг давримизда қардошлик тушунчаси янада кенгайиб, умуминсоний аҳамият касб этмоқда. Октябрь инқилоби ғалаба қилган чоғидаёқ улуғ Ленин «Мамлакатимиз — халқларнинг буюк дўстлигига қўйилган ажойиб ҳайкал бўлади», — деб башорат этган эди. Шу қардошлик қудрати, унинг дилларни дилларга боғловчи сеҳри туфайли совет кишилари не-не қийинчиликларни ҳамжиҳатлик билан енгиб келмоқдалар. Бунга тарихимиздан жуда кўплаб мисоллар келтириш мумкин.

Турғунлик йилларида иқтисодий, маънавий соҳаларда жиддий хато ва камчиликларга йўл қўйилди. Давр бугунги кунда уларни бартараф этиш вазифасини зиммамизга юкламоқда. Партия барча соҳаларда туб ислоҳот ўтказмай туриб турғунлик иллатларига барҳам бериб бўлмаслигини очиқ-ойдин айтди, қайта қуриш жараёнида барча меҳнаткашлар, миллат ва элатларни фаол иштирок этишга чақирди.

Бу босқичда қалбида ленинча интернационал туйғуларни туйган совет кишиларининг ўзаро ҳамжиҳатлиги, ҳамкорлиги ва бирдамлигига кўп нарса боғлиқ бўлиб турибди. Турли миллат вакиллари ўз бурчлари ва вазифаларини тўғри тушуниб, қайта қуришда жонбозлик кўрсатишмоқда. Афсуслар бўлсинки, турғунлик даври совет кишиларининг дўстлигига, ҳамкорлигига ҳам соя солган эди. Айрим регионларда, республика, областларда миллатларнинг ҳақ-ҳуқуқлари, уларнинг ҳар томонлама равнақ топишлари учун имкониятлар чекланганди. Миллий масалага ленинча ёндашувдан четга чиқилганди. Социал масалалар эътибордан четда қолганди. Бу эса халқларнинг ҳақли эътирозига сабаб бўлди. Бундай норозилик Тоғли Қорабоғ автоном области мисолида юзага қалқиб чиқди.

Янгича яшаш, янгича фикрлаш, инқилобий ўзгаришларнинг тўла-тўкис ғалаба қилиши халқларимиз ўртасидаги анъанавий дўстликни янги поғонага кўтаришни, барча халқларнинг миллий туйғуларини, маданияти ва анъаналарини ҳурматлашни тақозо этади.

Тюмень областида 11 дан 17 августга қадар Ўзбекистон маданияти кунлари бўлиб ўтиши тўғрисидаги хабарни матбуотда ўқиганимда ана шуларни ўйладим. Дарвоқе, Россия Федерацияси областлари билан республикамиз ўртасидаги дўстлик ришталари ҳақида кўп гапириш мумкин. Журналистлик тажрибамда РСФСРнинг Ноқоратупроқ ўлкасини ўзлаштиришда фаол иштирок этаётган ўзбекистонлик мелиораторлар, бинокорлар ҳақида кўплаб мақолалар ёзишга тўғри келган. Улар қадимий Иваново, Новгород, Владимир областларидаги чексиз ботқоқликларни қуритиб, кўҳна заминга қайта ҳаёт бахш этмоқдалар. Совхозлардаги посёлкаларда замонавий мактаб, болалар боғчалари, йўллар, магазин ва ошхоналар тикланмоқда. Асрий ботқоқлик ўрнида кўм-кўк экинзорлар вужудга келтирилаяпти. Тюмень области, бу шимолий ўлка билан қандай алоқамиз бор? Тюменда йўл қураётган, асрий музликларни ёриб, ҳаёт бахш этаётган ҳамюртларимиз ҳақида матбуотда ўқигандим. Ўзбекистон ССР Автотранспорт ва йўл хўжалиги министрлигига қўнғироқ қилдим:

— Тюмень областида амалга оширилаётган ишлар ҳақида билмоқчи эдим.

— Жуда яхши ўйлабсиз, — дейишди министрликдагилар. — Ўша ерда ташкил этилган «Узтюмендорстрой» тресги бошқарувчиси Руслан Исломович Раймқулов бир неча кунга Тошкентга келган. У билан бафуржа суҳбатлашиб олишингиз мумкин.

Эртаси куни Р. Раймқулов билан учрашдик. Оқишдан келган, тўлароқ, жингалак сочли бу киши биринчи суҳбатдаёқ яхши таассурот қолдирди. Сал кулиб, шижоат билан гапиришидан, тийрак кўзларидан ҳаракатчан эканлигини пайқаб олиш қийин эмас.

— Суҳбатни нимадан бошласак экан, — деди менга савол ишораси билан назар ташлаб.

— Келинг, яхшиси менга шуни айтингчи, тақдирингиз Тюмень области билан боғланганидан мамнунмисиз? — дедим саволга савол билан жавоб бериб.

— Ҳа, — деди Руслан Исломович. У бироз сукут сақлаб ерга тикилиб қолди. Юзида қандайдир жиддийлик аломати пайдо бўлди.— Албатта хурсандман, инсон ўз меҳнати натижасидан мамнун бўлса, у чинакам бахтлидир, дейишади. Мен бу ерларга биринчилардан бўлиб юриш бошлаганлар қаторида бўлганман. Дастлаб келиб, поезддан тушганимиз ҳамон ёдимда. Биз меҳнат қиладиган жой темир йўлдан тахминан уч ярим километр нарида эди. Ишонасизми, шу йўлни 5 соатда босиб ўтдик... Бу нимани билдиради? Ўша пайтда йўл деган нарсанинг ўзи йўқ эди. Атрофда қорайиб ўрмон кўзга ташланалар, ерлар эса ботқоқлик.

Ишга киришиб кетдик. Ҳар йили бизга 40 километрдан ошириб йўл қуриш топширилди. 1980 йилдан бери шу ўлкада ишлаяпмиз. Шу кунгача битказган йўлимиз 330 километрдан ортиб кетди. Бундан ташқари посёлкаларда кўп ҳажмда уй-жойлар, болалар боғчалари, магазин ва ошхоналар қуриб бердик. Ҳозир бу ерда 7 та ошхона, 4 та ҳаммом, 300 ўринли клуб, 3 та 310 ўринли болалар боғчаси, почта, медицина пункти каби бинолар барпо этилди. Ишлаб чиқариш базамиз мустаҳкамланиб бормоқда.

— Энди Сибирь шароитларига кўникиб кетгандирсизлар?

— Ҳа, кўникканда қандоқ. Трестда 1.700 нафардан ортиқ ўз ишини яхши биладиган йигит-қизлар меҳнат қилишади. Бу ернинг изғирин совуқларига, оғир табиий шароитига ўрганиб кетишган. Ўзларини худди шу ерда вояга етгандек ҳис этишади. Уларнинг ҳалол меҳнатлари билан трестимиз коллективи қаторасига беш марта Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида ғолиб чиқиб, КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғини қўлга киритди. Ўтган йили эса у бизга доимий сақлаш учун қолдирилди. Шунинг ўзи ҳам ишимизнинг ёмон эмаслигини кўрсатади.

Бу йил 50 километр йўл қуришимиз керак. 14 август — Қурувчилар кунига қадар 8 ойлик планимизни бажаришга азму қарор қилганмиз. Шу билан бирга 360 ўринли болалар боғчаси, иккита 18 квартирали турар-жой, ремонт-механика участкаси биноси, медицина пунктини қуриб, фойдаланишга топширамиз. Келаси йили яна иккита 18 квартирали уй барпо этамиз.

Бу ерга келиб амалга оширган ишларимиздан яна бири шу бўлдики, биз АН-24 самолёти қўниши учун мўлжалланган махсус майдонни фойдаланишга топширдик. Бу эса Тюменнинг шимоли — Урай, Няганга келиб, вахтали иш олиб бораётган нефтчилар ва газчиларнинг йўлини яқинлаштирди.

— Бу ишларнинг ҳаммаси албатта пировард натижада халқларимиз ўртасидаги дўстликнинг мустаҳкамланишига хизмат қилади, тўғрими?

— Бу ерга халқимиз ўз маданиятини, миллий анъаналарини, урф-одатларини олиб келди. Тюменликлар ўзбек халқининг бой тарихи, маданияти билан яқиндан танишаяптилар. Бирон бинони ёки йўлнинг айрим бўлагини фойдаланишга топширадиган кунимиз ҳақиқий байрамга айланиб кетади. Ўрмон бағридаги яшил ўтлоқларни атлас кўйлак кийган қизлар, дўппили йигитлар, рус дўстларимиз тўлдиришади. Карнай-сурнай садолари ўрмонларнинг асрий сукунатини ёриб, узоқ-узоқларга таралади. Ўйин-кулги, куй-қўшиқ тонггача давом этади. Бу ерда чинакам интернационал кишилар яшаб, меҳнат қилишаяпти.

Келин-куёвлар никоҳдан ўтиб, энг аввало биз қурган йўлларга келадилар. Бунёдкорларга ўз ҳурматларини изҳор этадилар. Ёки инсон туғилса, ота-онаси уни энг аввало шу ерга олиб келади. Бу яхши анъанага айланиб қолди. Чунки биз қурган йўллар бу ердагилар таърифлаганидек, оддий йўл эмас, балки чекка ўлкани улкан мамлакатимизга боғловчи ҳаётбахш қон томирдир. У орқали янги-янги нефть, газ конларига кириб борилаяпти, обод масканлар барпо бўлмоқда. Бу совет кишилари дўстлиги ва ҳамкорлигига қўйилган ҳақиқий ҳайкал эмасми?

«Узтюмендорстрой» трести бошқарувчиси Руслан Исломович Раймқулов билан суҳбатимиз алламаҳалгача давом этди. Хайрлашганимдан сўнг ҳам дўстлик, қардошлигимиз қудрати ҳақида узоқ ўйладим. Бу туйғулар бепоён мамлакатимиз халқларининг қўш қаноти эканлигига, улар бизни юксакликларга парвоз қилдиришига яна бир карра ишонч ҳосил этдим. Ҳа, дўстлигимиз абадий, тақдирларимиз бир умрга туташиб кетган. Уни ажратадиган куч дунёда йўқ!

Комил КАРИМЖОНОВ,
Ўзбекистон Журналистлар союзи мукофоти лауреати.

БУГУН — ТЕМИРЙЎЛЧИЛАР КУНИ

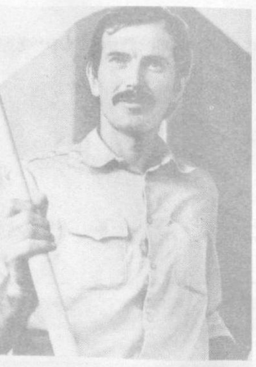

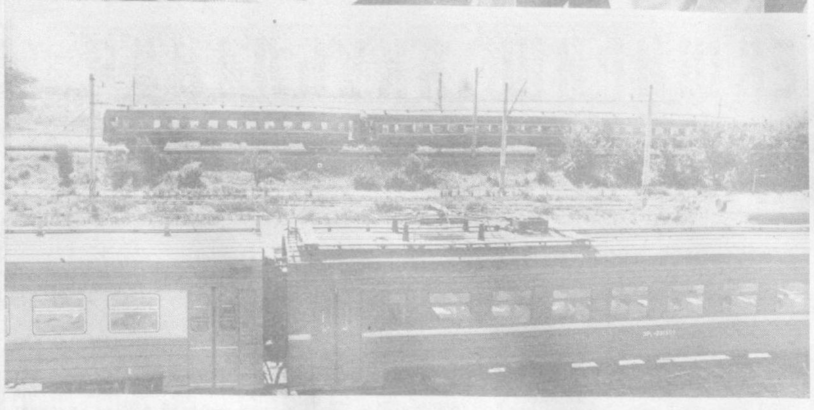

Ўрта Осиё темир йўл бошқармасига қарашли «Ўзбекистон» локомотив депоси коллективи анъанавий байрамни муносиб меҳнат совғалари билан кутиб олмоқда. Бу ерда етти ойлик план 103 процент қилиб адо этилди. Йилнинг ўтган даври мобайнида иккита электровоз топшириққа қўшимча равишда ремонтдан чиқарилди. Ўзаро мусобақани қизитиб ишлаётган депо ишчи-хизматчилари август ойи планини ҳам муддатидан илгари бажариш учун курашмоқдалар.

СУРАТЛАРДА: 1. Катта мастер Комил Байгузин (ўртада), илғор ишчилар Ҳаким Очилдиев ва Фахриддин Усмонов. 2. Учинчи класс тепловоз машинисти Виталий Матвеенко. 3. Ремонтдан чиққан электровоз (олдинги изда).

Н. МУҲАММАДЖОНОВ фотолари.

ФИДОЙИ АЁЛЛАР

Сирдарё районидаги «Шоликор» совхозида қишлоқ хўжалигининг икки тармоғи — шоличилик ва чорвачилик ривожланмоқда. Бу ишга хотин-қизлар ҳам салмоқли ҳисса қўшаяптилар. Хўжалик ишлаб чиқаришнинг турли соҳаларида 256 хотин-қиз меҳнат қилмоқда. Улар ўзларига топширилган вазифаларни ҳалол ва сидқидил бажариб, эл орасида обрў топаятилар.

Оддий деҳқон фарзанди Элла Ан ана шу фидойи аёллардан биридир. У кўп йиллардан буён шоличилик бригадасига бошчилик қилмоқда. Коллектив аъзолари ўтган йили ҳар гектар ердан пландаги 44,5 ўрнига 64,3 центнер ҳосил етиштирдилар.

Коммунист, қишлоқ Совети депутати Зоҳида Саидаҳмедова эса совхоз сут-товар фермасининг фахри. У меҳнатда шахсий намуна кўрсатиш, ҳамкасбларига яқиндан ёрдам бериши билан ҳурмат қозонмоқда.

Совхозда ташаббускор аёллар кўп. Улардан 13 нафари партия аъзоси, 3 нафари маҳаллий Совет депутатларидир.

Коммунист Надежда Сергеевна раислик қилаётган хотин-қизлар кенгаши КПСС Марказий Комитетининг февраль (1988 йил) пленуми қарорлари, Бутуниттифоқ хотин-қизлар конференцияси кўрсатмаларига жавобан ўз дугоналарининг меҳнат ва сиёсий активлигини оширишга интилмоқда. Совхознинг икки болалар боғчаси, фельдшерлик-акушерлик пункти, кутубхона, савдо шохобчалари, маданий-маиший объектларининг ишини хотин-қизлар кенгаши назорат қилиб бормоқда. Ишчилар ошхонаси, клуб ва маиший хизмат кўрсатиш пунктининг фаолиятидаги камчиликларни бартараф этиш чоралари кўрилаяпти.

Булар хотин-қизларнинг ишлаб чиқариш ва жамоат ишларидаги фаоллигини оширишда катта роль ўйнамоқда.

К. ҲОЖИЕВ.

БЕВОСИТА АЛОҚА

Куннинг исталган вақтида телефон орқали 05 га қўнғироқ қилган жиззахликлар ўз таклифлари, мулоҳазалари, шикоятлари шаҳар ижроия комитети раиси ёки унинг ўринбосарлари қўлига тушишига ишончлари комил бўлиши мумкин. Бундай «бевосита алоқа» область маркази барча аҳолиси учун жуда қулай бўлиб чиқди.

— Яқин-яқинларгача одамлар ҳаётига, бинолар ва иншоотларга хавф солиши мумкин бўлган фавқулодда фактлар ҳақидаги хабарларгина бу номер орқали қабул қилинарди, — дейди Жиззах шаҳар Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари С. Худоёров. — Диспетчер эса авария хизмати фаолиятини шунчаки мувофиқлаштириб турарди. Энди ана шу соҳада нисбатан тартиб ўрнатилди. Бизга ва бошқа ташкилотларга келаётган шикоятлар оқими тахминан 2 баравар камайди. Бунинг ўрнига турли муаммолар юзасидан амалий суҳбатлар ва таклифлар туша бошлади. Биз бу маслаҳатлар ва таклифларни қабул қилишга ва ёзиб олишга қарор бердик, бу қароримизни халққа маълум қилдик. Шундай қилиб одамлар билан самарали алоқа қилиш йўлини топдик.

Бундай алоқанинг таъсирчанлиги кўриниб турибди. Телефон тармоқлари ёмон ишлаётганлигидан хавотирга тушган шаҳарликларнинг кўпдан-кўп илтимосларига кўра 10 минг номерга мўлжалланган янги автомат телефон станцияси қурилиши бошланди, мавжуд алоқа линиялари реконструкция қилинмоқда. Шу кунларда шаҳар ижроия комитети идораларга тегишли ҳамда кооператив уй-жойлар, социал-маданий-маиший объектлар ва инженерлик коммуникацияларини сақлаш ва уларга хизмат қилиш тартиби тўғрисида қарор қабул қилди. Мазкур ҳужжатда шаҳар Советига телефон орқали тушган барча маслаҳатлар эътиборга олинган.

Е. ЕЛИЗАРОВ,
ЎзТАГ мухбири.

ЭКОНОМИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

«ИШЛАЙВЕРИНГ, БИЗ БИРГАМИЗ»

Ўзбекистондаги энг кекса Фарғона пилла йигириш фабрикасининг ишчилари Қорабоғ шойи комбинати коллективи олдидаги шартномавий мажбуриятларини ўз муддатида бажардилар. Бу ердан Степанакертга кўплаб олий навли хом ашё жўнатилди.

— Тоғли Қорабоғдаги шерикларимиз забастовка туфайли йўл қўйилган қолоқликни дам олиш кунлари ишлаб, бартараф этишга қарор қилганликларини эшитиб хурсанд бўлдик, — дейди фабрика бош инженери Ю. Жерницин. — Биз Степанакертга йил бошидан бери саккиз тоннадан кўпроқ хом ашё жўнатдик. Ишчиларимизнинг фикри битта, қардошларимизга: «Сиз ишлайверинг, биз эса панд бермаймиз», дейишмоқда.

Фарғона пилла йигириш фабрикаси бу йил Тоғли Қорабоққа биринчи марта хом ашё етказиб бермоқда. Коллектив хўжалик ҳисобига ва ўзини ўзи пул билан таъминлашга ўтганлиги сабабли катта ўзгаришлар рўй берди. Цехлардаги эскириб қолган ускуналар замонавий, юксак унумли ускуналар билан алмаштирилди, коллектив меҳнати пировард натижага қараб баҳоланади. Бу шикоятлардан халос бўлиш, ишлаб чиқарилаётган маҳсулот сифатини кескин кўтариш имконини берди. Иқтисодчиларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, фабрика йил якунларига кўра катта фойда олади. Ишлаб топилган маблағлар корхонани техникавий жиҳатдан қайта қуроллантиришга, ишчиларни моддий жиҳатдан рағбатлантиришга сарфланади.

ҲАМ ШИМОЛ, ҲАМ ЖАНУБ УЧУН

Оқтош ремонт заводи коллективи кўчма уйларнинг тажриба намуналарини тайёрлади. Геолог, нефтчи ва газчилар учун мўлжалланган бу уйлар икки хилда — Шимол ва Жануб учун тайёрланди.

Барча қулайликлари бўлган бу уйларда ошхона, ечиниш ва ювиниш хонаси бор. Шимол шароитига мўлжалланган уйларга уч қаватли ромлар ўрнатилган, унинг деворлари мустаҳкам бўлиб, совуқ ўтказмайди. Иссиқ иқлим учун мўлжалланган уйларнинг томи икки қаватли. Томнинг юқори қисми сал кўтарилган бўлиб, очилган зонтни эслатади. Жазирама қуёш нури томнинг пастки қисмини қиздира олмайди.

Кўчма уйлар ҳозир лаборатория синовларидан ўтказилмоқда. Улар 50 даражали совуқ ёки иссиқда синовдан муваффақиятли ўтмоқда.

«ЯХОБ» КООПЕРАТИВИ

Янгиер шаҳридаги автостанция ошхонасига яқин-яқингача одамлар кам келишар эди. Энди бу ошхона шаҳарда машҳур бўлиб кетди. Бу ерда «Яхоб» деб аталган умумий овқатланиш кооперативи ишламоқда.

Отабек Сафаров раҳбарлигидаги омилкорлар собиқ ошхона биносини ремонт қилиб, бу ерни янги мебель билан жиҳозладилар. Лекин хўрандаларни жалб этаётган энг асосий нарса мазали, ҳамда ранг-баранг таомлар бўлиб, улар ўртача нархларда сотилмоқда. Кооператорлар миллий таомлардан ташқари нон ёпишмоқда, чанқов босди айрон қилиб, ўзлари тайёрлаган ажойиб музқаймоқ сотишмоқда.

КОЛХОЗ МЕБЕЛИ

Янгиариқдаги «Коммуна» колхози меҳнаткашлари одатдан ташқари буюртмани бажардилар. Чет эл туристларига хизмат қиладиган «Хоразм» меҳмонхона комплексига миллий услубда ясалган мебель гарнитурлари жўнатилди.

Буюртмачининг фикрига қараганда, ўймакор мебеллар фабрикада тайёрланганидан қолишмайди, айни вақтда сифат жиҳатидан ундан устун ҳам туради. Қишлоқ дурадгорлари қадимий ёғоч ўймакорлиги санъатини қайта тикладилар, ноёб нақшларни замонавий мебелларда акс эттирдилар.

— Дурадгорлик устахонамиз маҳсулотларига талаб жуда катта, — дейди колхоз раиси Ю. Сатторов. — Район маданият уйларидан, савдо ташкилотларидан, янги уйларга кўчиб кирган кишилардан буюртмалар тушиб турибди. Йил бошидан бери 50 минг сўмликдан ортиқроқ иш бажарилди.

Яқин-яқингача ёғоч масаласи колхозчилар учун ҳал қилиб бўлмайдиган муаммо эди. Фондга ажратилган материалларни Хоразм областида олиш мумкин эмас эди. Бу ерда янги хўжалик юритиш сиёсати ҳал қилувчи роль ўйнади. «Коммуна» колхози Чита областидаги ўрмон хўжаликларининг бири билан шартнома тузди. У ерга ёғоч тайёрлаш учун 30 кишидан иборат бригада жўнатилди. Бунинг эвазига қишлоқ меҳнаткашлари ёғоч тайёрловчиларга янги узилган мевалар, полиз маҳсулотлари, сабзавот етказиб беришади. Шу йилнинг кузида уларга маҳаллий консерва заводи тайёрлаган маҳсулотларнинг дастлабки туркуми жўнатилади.

(ЎзТАГ мухбири).

СУТ МАҲСУЛОТЛАРИ НЕГА КАМ?

Самарқандликлар шундай ҳақли савол беришаяпти

— Кейинги пайтда сут маҳсулотларининг тақчиллиги, хили камлиги яққол кўзга ташланмоқда, — дейишмоқда Самарқанд шаҳридаги озиқ-овқат савдоси шохобчаларининг ходимлари.

Дарҳақиқат, рейд бригадамиз аъзолари куннинг савдо қизийдиган палласида шаҳар магазинлари бўйлаб юриб бир шиша кефир тополмадилар. Сут маҳсулотлари куннинг икки вақтида — яъни тонгда ва кечқурун сотилар экан. Шуни инсоф юзасидан таъкидлаш зарурки, бу пайтларда магазинга келиб навбатда турган одам ҳарқалай бирон нима харид қилади. Агар харидорга қаймоқ ўрнига ёғлилик даражаси паст сметана ёки кефир ўрнига сут тегиб қолса, унчалик хафа бўлмайди. Чунки маҳсулотлар камчил бир шароитда унинг хилини танлаш ҳақида гап бўлиши мумкин эмас.

Самарқанд область «Молпром» ишлаб чиқариш бирлашмасидан ва сут комбинатидан рейд бригадасига ҳавола этилган икки справкадаги кўрсаткичлар анча ҳайрон қолдиради, атрофлича мулоҳаза юритишга ундайди. Биринчисида бирлашма бўйича сут маҳсулотларини реализация қилиш 1986 йилдагига нисбатан қарийб икки миллион сўмлик кўпайганлиги қайд этилган. Комбинатдан берилган иккинчи ҳужжатда 1988 йилнинг ўтган олти ойида область савдо бошқармасига фондда белгиланганидан 2 минг тонна, умумий овқатланиш бошқармасига эса 400 тонна кўп сут маҳсулотлари етказиб берилганлиги ёзилган. Бу фондлар, фондлар... Уларни ким, қачон белгилаган? Албатта, республика планлаштириш органлари. Фондларни шакллантиришда қайси мезонларга асосланишади, талаб-эҳтиёжнинг қандай даражаси ҳисобга олинади ўзи? Тўғри, сут маҳсулотлари фақат самарқандликларга эмас, балки бошқаларга ҳам керак. Шунинг учун етиштирилган маҳсулотнинг бир қисми республика пойтахти Тошкентга жўнатилади. Рейд давомидаги суҳбатларда одамлар шундай бўлиши табиий эканлигини эътироф этган ҳолда Самарқанднинг талаб-эҳтиёжи аниқ ҳисоблаб чиқилиши зарурлиги, фондларни белгилаш ва тақсимотда албатта шундан келиб чиқиш кераклиги ҳақида фикр юритиб, ўз мулоҳазаларини билдирдилар. Шунингдек улар область маркази ва бошқа шаҳарлар аҳолиси тобора кўпайиб бораётганлиги ҳамиша диққат марказида туриши шартлигини уқтирдилар.

Тармоқ мутахассислари, истеъмолчилар, шу соҳага дахлдор кишилар билан суҳбатларда муаммонинг ечими асосан сут етиштиришни кўпайтиришда эканлиги қайта-қайта тилга олинди. Шундай шароитда Самарқанднинг ички эҳтиёжлари янада тўлароқ қондирилади. Демак ҳамма гап область чорвадорлари, агросаноат комплекси барча ходимларининг фидокорона меҳнат қилиб маҳсулдорликни оширишларига, тармоқни жадал ривожлантиришларига боғлиқ. Афсуски, ўн иккинчи беш йиллик учинчи йилининг ўтган олти ойида Самарқанд области хўжаликларида сут етиштириш кўпайиш ўрнига ҳатто камайиб кетди.

Шу ўринда яна бир муаммони айтиб ўтиш зарур. Областда шундай комплекс ва фермалар борки, уларда боқилаётган сигирлар касалланган. Бу говмишлардан соғиб олинаётган сут қайта ишлашга умуман яроқли эмас ёки баъзи маҳсулотларни тайёрлашдагина фойдаланиш мумкин.

Сут етиштириш сезиларли кўпаймаётганлиги анчагина масалаларга, жумладан область хўжаликларида сигирларнинг кўпроқ маҳаллий, кам маҳсулот берадиган зотлари парвариш қилинаётганлигига, наслчилик эътибордан четда қолганлигига, чорвачиликнинг озуқа базаси мустаҳкам эмаслигига бориб тақалади. Тармоқда муаммоларнинг қалашиб қолганлиги жиддий ташвиш уйғотмоқда.

Сутни қайта ишловчилар унинг сифатига ҳам эътироз билдирмоқдалар. Комбинатга жўнатилаётган хом ашё анча қисмининг ёғлилик даражаси базис учун қабул қилинган процентга етиб бормайди. Ваҳоланки, фақат сифатли сутдангина ранг-баранг маҳсулотлар тайёрлаш мумкин.

Биз «оқ чашма»нинг фермадан то комбинатга, сўнгра истеъмолчига етиб борадиган мураккаб йўлини бирма-бир кўздан кечиришга жазм этдик. Бу борада ҳам кўпгина муаммолар мавжуд. Масалан жами сутнинг фақат бешдан бир қисмигина илғор усул ҳисобланган марказлаштирилган тартибда етказиб берилмоқда. Агар сут олдиндан совутилиб, сўнгра жўнатилган бўлса, унга эътирозлар нисбатан кам бўлади. Афсуски, бундай технология жуда кам қўлланилади. Шуни айтиш кифояки, Самарқанд сут комбинатига 227 хўжаликдан атиги еттитаси хом ашёни олдиндан совутилган ҳолда етказиб бераяпти.

Қолгани-чи? Область колхоз ва совхозларида сутни йиғиш билан шуғулланадиган 111 кооператив ишлаб турибди. Маҳсулот 175 та пунктга йиғилади ва сўнгра комбинатга жўнатилади. Қандай транспортда? Технологиянинг шу жабҳасида ҳам муаммолар кўп. Жумладан ихтисослаштирилган машиналар кам, маҳсулот асосан бидон идишларда, тўғри келган транспортда олиб борилади. Табиийки, бу кўпгина қийинчиликлар келтириб чиқаради.

Самарқанд сут комбинати ходимлари билан атрофлича суҳбатлашдик. Хўш, улар нимадан норози, қандай фикр-мулоҳазаларни ўртага ташлашди? Корхонага ёғлилик даражаси базис учун қабул қилинган процентдан кам бўлган маҳсулот олиб келинади. Баъзан ачиб қолган сутни ҳам жўнатишади. Комбинат ходимлари барча ҳолларда сутни қайта ишлашга мажбур бўлишади. Чунки хом ашё етишмаса, маҳсулот хилини кўпайтириш у ёқда турсин, ҳатто миқдори ҳам кескин камайиб кетади. Сифатсиз, ёғлилик даражаси юқори бўлмаган сутдан эса кўнгилдагидек маҳсулот ишлаб чиқариш мушкул.

Самарқанд область «Молпром» бирлашмаси бош директори Евгений Миронович Воронцовнинг фикрича харидорлар норози бўлаётганликларининг бошқа сабаблари ҳам бор.

— Кейинги пайтда юқори ташкилотларнинг кўрсатмасига мувофиқ маҳсулотларнинг ёғлилик даражаси ўзгарди, — дейди у. — Масалан илгари сметананинг ёғлилик даражаси 30 процент бўларди, ҳозир эса 20 процент. 1986 йили қаймоқнинг бу борадаги кўрсаткичи 80 процент бўларди. Бугунги кунда унинг ёғлилик даражаси 50. Ўзим ҳам сметананинг ёғлироғи мазали, тотли бўлади деб ҳисоблайман. Лекин биз белгиланган тартиб-қоидаларга амал қиламиз.

Харидорлар эса кейинги ўзгаришлардан хабардор эмас. Савдо ходимлари тушунтириш ишлари олиб боришни ўз вазифалари қаторига қўшгилари келмайди. Фирма магазинлари ташкил этилганида, харидорларнинг талаблари, фикр-мулоҳазаларини ўрганиш, шунга кўра баъзи бир тузатишлар киритиш мумкин эди. Шу хусусда бирлашма бош директори Е. М. Воронцов билан суҳбатлашдик.

— Бу масалани тегишли органлар олдига қўйдик, — дейди у. — Савдо ходимлари билан биргаликда Самарқанддаги 15 та шохобчани бирлашмамиз ихтиёрига ўтказиш ва фирма магазинлари очиш мумкинлигини аниқладик. Бу иш фақат бинолар ажратиб бериш билан битмайди. Штатлар, иш ҳақи фонди зарур. Яъни биз шу жараёнга тўла жавоб беришимиз керак. Ҳозирча бу масалалар охиригача ҳал этилмаяпти. Бугунги кунда аниқ бўлгани шуки, комбинатимиз олдида фирма магазин ва «Мороженое» кафеси қурилишини бошлаймиз.

— Бу ерда комбинатда ишлаб чиқарилаётган неъматларнинг барча туридан бўладими? Самарқандлик харидорларнинг маҳсулот хили камайиб кетаётгани ҳақидаги эътирозларига бирор аниқ тадбир билан жавоб бериладими?

— Маълум ёғлилик даражасидаги сметана ишлаб чиқарилмаётганини маҳсулот хили камайган деб ҳисоблаяпсизларми? Ваҳоланки, боягина таъкидлаганимдек, юқори ташкилотлар кўрсатмасига мувофиқ айнан унинг ўрнига бошқа процентли сметана тайёрланмоқда. Магазинларда қоғоз пакетли сут маҳсулотлари кўринмай қолганлигига сабаб автоматларнинг эскирганлигидир. Шунинг оқибатида анча миқдордаги хом ашё исроф бўлди. Ҳозирги пайтда маҳсулотларнинг айнан ўша турлари савдога шиша идишларда чиқарилаяпти. Яъни, умумий миқдор ва унинг тури камайгани йўқ.

Комбинат территорияси бўйлаб юриб иш жараёнларини кузатар эканмиз, қайта ишловчилар қийин шароитларда меҳнат қилаётганликларининг гувоҳи бўлдик. Айниқса эски цехларда аҳвол яхши эмас. Яқинда фойдаланишга топширилган катта корпусда иш шароитлари бирмунча яхши. Лекин шу ерда ҳам бугунги техника тараққиётига жавоб бермайдиган ускуналар ўрнатилган.

Самарқанд «Молпром» ишлаб чиқариш бирлашмаси билан боғлиқ кўпгина муаммолар тилга олинди. Улардан бири яқинда пайдо бўлди. Илгари у мустақил ташкилот ҳисобланарди. Самарқанд районида шу ном билан аталувчи агросаноат комбинати тузилгач, «Молпром» бирлашмаси унинг таркибига қўшилди. Бу тўғрими? Биринчидан, «Самарқанд» комбинати асосан сабзавот, мева-узум етиштирувчи хўжаликларни бирлаштирган ва уларга раҳбарлик қилади. «Молпром» бирлашмаси эса ўз ихтисослашувига кўра бошқа йўналишга тегишли. Иккинчидан, у фақат Самарқанддан эмас, балки бошқа районларда етиштирилган сутни ҳам қайта ишлайди. Ҳозирги пайтда «Молпром» бирлашмаси учун яна бир ортиқча раҳбарлик поғонаси пайдо бўлди. Унга турли справкалар, ҳисоботлар бериб туриш керак. Демак қоғозбозлик яна кўпайди. Республика Агросаноат давлат комитети бу масалага атрофлича ёндашиб, оқилона ҳал этади, деб ўйлаймиз. Бирлашма корхоналарини реконструкция қилиш, техникавий жиҳатдан қайта қуроллантириш учун капитал маблағ ажратишда эса тармоқ тараққиёти, халқнинг сут маҳсулотларига тобора ўсиб бораётган талаб-эҳтиёжи ҳисобга олиниши зарур.

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг рейд бригадаси аъзолари: Ф. СЛУХОВ, Э. ИБРОҲИМОВ, Б. ВАЛИЕВ, А. ИВАНОВ, Н. КОПЕЙКИС.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми маъқуллаган

ИСТИҚБОЛГА ПЕШВОЗ

СВЕРДЛОВ РАЙОН ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ СОВЕТЛАРИНИНГ ЯККА ТАРТИБДА УЙ-ЖОЙ ҚУРИЛИШИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ТАЖРИБАСИДАН

Қайта қуриш ва ошкоралик чуқурлашиб бораётган ҳозирги шароитда инсон омилини фаоллаштириш ҳар қачонгидан муҳим аҳамият касб этаётир. Бу ўз-ўзидан тушунарли, албатта. Жўшқин ва шиддаткор давримиз мураккаб вазифаларни кўндаланг қилиб қўймоқда. Уларни муваффақиятли амалга ошириш кишиларнинг сиёсий етуклигига, аҳвол-руҳиятига, ниҳоят, меҳнат ва яшаш шароитларига кўп жиҳатдан боғлиқ. Эндиликда янгиланиш моҳиятини теран ҳис этмасдан туриб олға бориб бўлмайди. Қайта қуриш — бу аввало юксак онглилик демакдир.

Гапни узоқдан бошлаганимиз бежиз эмас. Зеро муштарак мақсадга эришиш йўлида ҳар бир имкониятни ҳисобга олиш ва ундан ўз ўрнида фойдаланиш лозим. Мана, ҳаётимиз ҳақиқат нуридан мунаввар тортиб, ленинча адолат, демократия принциплари чуқур илдиз отмоқда. Бундан қанча қувонмайлик, хотиржам бўлишга ҳеч қандай асос йўқ. Халқ фаровонлигини ошириш соҳасида бир қатор социал масалалар борки, улар ўз ижросини кутиб турибди. Ана шулардан бири уй-жой муаммосидир. Тўғри, партия ва ҳукуматимизнинг доимий эътибори, катта ғамхўрлиги туфайли кейинги икки-уч йил ичида бу борада силжишга эришилди. Турар жой қурилиши миқёслари кенгайиб бормоқда. Ҳар йили минглаб оилалар ҳовли тўйлари ўтказмоқдалар. Лекин булар оз, жуда оз.

«...Биз бениҳоя муҳим вазифани ҳал этишга — амалда 2000 йилгача ҳар бир оилани алоҳида квартира ёки якка тартибдаги уй билан таъминлаш вазифасини ҳал этишга киришдик, — деб таъкидлаган эди М.С. Горбачев Бутуниттифоқ XIX партия конференциясида қилган докладида. — Бунинг учун 35 миллиондан кўпроқ квартира ва уй қуриш кераклиги маълум. Гарчи уй-жой қурилишидаги вазият яхши томонга ўзгара бошлаган бўлса-да, бу муаммо ҳамон ўткир бўлиб турибди, одамлар йиллар давомида квартира берилишини кутмоқдалар».

Ана шу жиҳатдан қараганда Бухоро область Свердлов район халқ депутатлари Советлари амалга ошираётган ишлар диққатни тортади. Улар айниқса якка тартибда уй-жой қуришни бутун чоралар билан ривожлантириб, долзарб муаммони ҳал этишда ижобий натижаларга эришмоқдалар. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми свердловликлар тажрибасини маъқуллади ва уни оммалаштириш учун тавсия этди.

Биз қуйида ана шу ҳақда ҳикоя қиламиз.

Мухтасар маълумот: **район 1935 йилда ташкил топган. Маркази — Жондор посёлкаси. Аҳолиси жиҳатидан областда иккинчи ўринда туради. Бу ерда пахтачилик билан бир қаторда чорвачилик, боғдорчилик, ғаллачилик ва қоракўлчиликни ривожлантиришга катта эътибор берилаяпти. Район территориясида 4 совхоз, 13 колхоз, шунингдек 8 та қишлоқ Совети ва битта посёлка Совети мавжуд. Ўтган йили давлатга 56 минг 200 тонна пахта сотилиб, бу борадаги план ошиғи билан адо этилган.**

СУРАТДА: Гагарин номли колхоз инженер-архитектори К. Муҳаммедов (чапдан), район бош архитектори Ғ. Рабиев ва район ижроия комитети раисининг қурилиш ишлари бўйича муовини Б. Пўлатов янги посёлка лойиҳаси хусусида фикрлашмоқдалар.

Ў. СОЛИЕВ фотоси.

КЕЧА ВА БУГУН

Она тилимизда «турмуш маданияти» деган атама бор. Бу қанчалик тушунарли ва жарангдор бўлмасин, барибир сўз-да. Сўзни эса жонли иш, амалий ташкилотчилик фаолияти билан уйғунлаштиргандагина кутилган натижага эришиш мумкин. Шундай эмасми? Энди бир зум тасаввурга эрк беринг: кирсанг шифтига бошинг тегадиган кўримсиз, пастқам уйлар. Гувала деворлар. Юздаги сўгалдек ҳар жой-ҳар жойда дўмпайган ғўзапоя ғарамлари. Тупроғи билқиллаб ётган тангу тор, ўйдим-чуқур кўчалар...

— Яшириш не ҳожат, яқин вақтларгача қишлоқларимиз учун ана шундай манзара хос эди, — дейди район Совети ижроия комитетининг раиси Ҳ. Раҳмонов. — Одамлар ўз билганларича яшаб келдилар. Турғунлик йилларидаги оғир маънавий-психологик муҳит, офаринбозлик, қуруқ дабдабабозлик улардаги ташаббусни сўндирди, анчайин лоқайд қилиб қўйди. Лоқайдлик эса бизнинг душманимиз, энг катта душманимиз. Буни қанча тез тушуниб олсак, шунча яхши.

Маълумки, партия ва ҳукуматимиз қишлоқ меҳнаткашларининг турмуш даражасини ошириш, уларнинг ҳаётий эҳтиёжларини қондириш йўлида катта иш олиб бормоқдалар. Бу борада сезиларли ўсишга эришилаётганини инкор этиш мумкин эмас. Кези келганда бир нарсани таъкидлаб ўтай: Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси ҳужжатларида маҳаллий Советларнинг ролини оширишга алоҳида аҳамият берилганки, бу айни муддаодир. Зотан Советлар жойлардаги қонуний давлат органлари бўлиб, хўжалик ва маданий соҳадаги вазифаларни амалга оширишда улар зиммасига катта масъулият юклатилган. Бу эса эскича усул ва услублардан дадил воз кечиб, ташаббускорлик билан иш юритишни, даврга ҳамқадам ва ҳамнафас бўлишни тақозо этади.

Турмуш маданияти ҳақида гап кетар экан, уй-жой муаммосини четлаб ўтиш мумкин эмас. Хоҳлаймизми-йўқми, ишлаб чиқаришни интенсив ривожлантириш, дала ва фермаларда, корхона ва ташкилотларда аниқ меҳнат маромини таъминлаш, юқори сифат ҳамда самарадорликка эришиш — барча-барчаси пировардида ана шунга бориб тақалади. Бу — оддий ҳақиқат. Тирик жон борки, унга бошпана керак. Биз ишни нимадан бошладик? Ҳисоб-китобдан, аниқ планлаштиришдан. Районда 90,2 минг киши истиқомат қилади. 16,5 минг хонадон бор. Махсус комиссия тузилиб, ана шу хонадонларга бирма-бир кириб чиқилди, аҳолининг яшаш шароити, талаб ва эҳтиёжлари атрофлича ўрганилди. Кимга уй, кимга қорамол, кимга томорқа керак — энди бизга ҳаммаси равшан эди. Жойларда район активлари, мутасадди корхона ва ташкилот раҳбарлари билан меҳнаткашларнинг жонли учрашувлари ўтказилди. Бу мулоқотларда 15 минг киши қатнашиб, 2.000 дан зиёд таклиф ва мулоҳазалар билдирилди. Мақсад — одамларнинг фикрини, онгини уйғотиш эди. Токи ҳар бир соҳада уларга таяниш ва ишониш мумкин бўлсин.

Эндиликда бу саъй-ҳаракатларимизнинг самарасини кўриб турибмиз. Тўғри, ўз ўрнида хатолар ҳам, қийинчиликлар ҳам юз берди. Лекин муҳими бу эмас, 115 нафар депутатларимиз, оқсоқоллар, жамоатчилик вакиллари уй-жой программасини бажаришда Советларга яқиндан ёрдам кўрсатмоқдалар. Қишлоқларимиз кун сайин янги қиёфа касб этмоқда. Асосий йўллар асфальтлаштирилган. Гувала уйлар ўз ўрнини шинам, замонавий биноларга бўшатиб бераяпти. Яхши ишлагандан кейин яхши яшаш ҳам керак-да.

ТАШАББУСНИНГ ҚАНОТИ БОР

Ишнинг ўзини эмас, кўзини билган ютади. Свердловликлар тажрибаси билан танишар эканмиз, бунга яна бир карра ишонч ҳосил қилдик. Нафсиламбирини айтганда, уйсозлик халқимиз учун янгилик эмас. Бу борада шаклланган бой анъаналаримиз, ибратли одатларимиз бор. Ҳашарни олинг. Ёки ганчкор, уймакор устанинг ноёб санъатини кўрганда ким ҳайратга тушмайди дейсиз? Лекин шу нарса ҳам сир эмаски, яқин йилларга қадар қишлоқларимиз архитектураси, миллий ўзига хослиги ҳақида жиддийроқ ўйлаб кўрилмади. Уйларни плансиз, тарқоқ ҳолда қуришга йўл қўйиб берилди. Ҳозир замон ҳам, талаб ҳам бошқа. Бинобарин, масалага эскича андазалар, тор маҳкамачилик нуқтаи назари билан ёндашиш катта хато бўлур эди.

Келинг, асосий мавзудан чалғимайлик. Районда туғилиш кўп. Аҳоли сони муттасил ўсиб бормоқда. Нима қилиш керак? Раҳбарлар, мутахассислар олдида ана шу савол кўндаланг бўлиб турар эди. Тўғри, давлат йўли билан ҳамда кооператив усулда уй-жой қуриш жадал давом эттирилмоқда. Кейинги пайтларда тўла хўжалик ҳисобига ўтган корхона ва ташкилотларга ҳам ана шундай имконият берилди. Лекин бунга умид боғланса, муаммони ҳал этиш, социал эҳтиёжларни қондириш орқага сурилиши эҳтимолдан холи эмас. Демак, сўнгги ва оқилона йўл битта — якка тартибда уй-жой қуришни авж олдириш. Қулай, беминнат, тежамли. Одамларга маблағ, қурилиш материалларидан ёрдам кўрсатилса бас, қолганини ўзлари эплашади. Энг муҳими, вақтдан ютиш мумкин.

Хомчўт қилиб кўрилди: район аҳолисини уй-жой билан тўлиқ таъминлаш учун 7 миллион 500 минг сўм маблағ керак экан. Албатта, бунча пул кўчада ётган эмас. Ички резерв ва имкониятлар изланди. Қарорлар қабул қилинди, тадбирлар белгиланди. Лекин негадир ишда силжиш сезилмас эди. Узоқ мулоҳазалардан сўнг шундай хулосага келинди: «Колхозларни қўшимча мутахассис кадрлар билан мустаҳкамлаш шарт!»

— Эсимда бор, бу масалани РАПО кенгашида кўриб чиққанмиз, — дейди Ҳ. Раҳмонов сўзини давом эттириб. — Ўшанда тортишувлар, баҳслар ҳам бўлган. Ортиқча чиқим, ортиқча даҳмаза кимга ёқади дейсиз! Шунга қарамай таклиф кўпчилик овоз билан қабул қилинди. Райижроком қарорига биноан колхозларга биттадан инженер-архитектор штати ажратилди, уларга 180 сўм атрофида маош белгиланди. Районда қурилиш институтлари ва техникумларини битириб келган серғайрат, билимдон ёшлар кўп эди. Биз уларни ана шу ишга жалб этдик. Энди ўйлаб кўрсам, бундай йўл тутиб янглишмаган эканмиз. Инженер-архитекторлар қишлоқ қурилишининг барча жабҳалари учун масъул. Айниқса уй-жойларни лойиҳалашдан тортиб қабул қилиб олишгача бўлган асосий ишлар уларнинг иштирокисиз битмайди.

Буларга қўшимча қилиб шуни айтиш мумкин: районда кадрлар масаласини ҳал этиш билан бирга қурилиш материаллари таъминотини яхшилашга ҳам жиддий эътибор берилди. Илгари ғишт, оҳак четдан ташиб келтирилар эди. Қанча сарф-харажат, қанча оворагарчилик... Кўпинча ўша нарсаларнинг ўзини топиш мушкул эди. Эндиликда елиб-югуришга асло ҳожат йўқ. Еттита хўжаликда ғишт заводи, учта колхозда оҳак куйдириш цехлари ишлаб турибди. Истаган одам бориб бу материалларни тегишли баҳода сотиб олиши мумкин. Фақат кейинги бир ярим йил давомида 9 миллион 700 минг дона хом ва пишиқ ғишт ишлаб чиқарилди. Бу катта ўсиш, албатта.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Якка тартибда уй-жой қуришни ривожлантиришни жадаллаштириш тадбирлари тўғрисида»ги қарори қишлоқ қурилишига янги кўлам бахш этди. Ҳозир районда тахта-ёғоч билан савдо қилувчи учта магазин мавжуд. Шулардан иккитаси аҳоли талабларига мувофиқ кейинги бир ярим йилда ташкил этилди. Қисқа вақт ичида ёғоч савдоси ҳажми тўрт баравар ошганлигини таъкидлаш ҳам ўринлидир.

Шу тариқа якка тартибда уй қуришни жадаллаштириш учун янги уфқлар очилди. Уч йил давомида қишлоқ меҳнаткашлари 210 минг квадрат метр ҳажмга тенг ер участкаси билан таъминланди. Райижрокомга тушаётган аризалар беш баравар камайди. Чунки барча иш жойларнинг ўзида ҳал этилмоқда. 1987 йилда 24 минг квадрат метр уй-жой барпо этилган бўлса, жорий йилнинг етти ойи давомида бу кўрсаткич 17 минг квадрат метрни ташкил этди. Катта ишлар ҳали олдинда. Ҳозирча мўлжал тўғри олинди, ташаббус қанот ёйди, муаммо ечимига калит топилди — энг муҳими шу.

Мухтасар маълумот: **Свердлов районида — катта интернационал оила. Бу ерда 10 га яқин миллат вакиллари яшаб меҳнат қилмоқдалар. Тўрт киши Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, бир киши Улуғ Ватан урушида кўрсатган жасорати учун Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонига сазовор бўлган.**

МАҲМУД ТОРОБИЙ ЮРТДОШЛАРИ

БИРИНЧИ ҲИКОЯ. Раззоқ Эшоновнинг асли касби ўқитувчилик. Ўн йилдан бери Хумдонак қишлоқ Совети раиси вазифасида ишлайди. Фикр доираси кенг, ташкилотчи раҳбарлар тоифасидан. Одамларнинг қувонч ва ташвишларига доимо шерик. Шу боисдан ҳурмат-эътибори баланд. Ишлаб чиқаришни юксалтириш, аҳоли турмуш фаровонлигини ошириш йўлида катта куч-ғайрат сарфлаб келаяпти.

Қишлоқ Совети территориясида иқтисодий жиҳатдан бақувват икки хўжалик — Охунбобоев номли, «Партия XXVI съезди» колхозлари жойлашган. Жами 10 минг 930 киши истиқомат қилади. Қишлоқлар телефонлаштирилган. Аҳоли табиий газдан баҳраманд. Тўртта доимий боғча мавжуд. Бешта мактабда меҳнаткашларнинг 2.224 нафар ўғил-қизлари таҳсил кўраяпти.

Уй-жой программасини амалга ошириш қишлоқ Советида асосий вазифалардан бири қилиб қўйилган. Бу борада айниқса Гулшан Ширинова, Ҳалима Ҳайитова, Ғулом Салимов, Зуҳра Саидқулова каби депутатлар фаоллик билан иш олиб бораётирлар. Ўтган уч йил мобайнида 239 хонадон ер участкаси билан таъминланди, 80 кишига давлатдан қарз олишда ёрдам кўрсатилди. Қурилиш соҳасида қатъий тартиб ва назорат ўрнатилган. Дейлик, биров янги уй қурмоқчи. Энди у аввалгидек ўз билганича иш тутмайди. Колхоз архитектори билан маслаҳатлашиб, унга ўз режаларини маълум қилади. Ана шу асосда лойиҳа чизилади. (Мураккаб архитекторлик ечимини талаб қиладиган ишларни Тошкент лойиҳалаш институтларининг мутахассислари тайёрлаб бермоқдалар). Баҳоси 27—52 сўм атрофида. Буюртмачи тегишли суммани тўлаб, лойиҳани қўлга олгандан кейингина қурилишни бошлаши мумкин.

Албатта, бунда ишнинг ўзига хос жиҳатлари ҳам бор. Эски хуторлар тугатилиб, янги, замонавий посёлкалар қад кўтараётгани айни муддао. Лекин қадрдон жойини ташлаб кетишга ҳамма ҳам рози бўлавермайди. Ана шунда ақл-идрок ҳамда вазминлик билан иш тутишга, тез-тез жонли суҳбатлар ўтказишга тўғри келмоқда. Бошқа йўл йўқ. Қуриб битказилган ҳар битта уй қишлоқ Совети раиси бошчилигидаги махсус комиссия томонидан қабул қилиб олинади. Унинг составида колхоз архитектори, икки нафар депутат ҳамда санитария врачи бор.

ИККИНЧИ ҲИКОЯ. XIII аср. Мўғуллар босқини. Маҳмуд Торобий... Ким ўзи у? Халқ қасоскори, жасур инсон. Унинг катта лашкар тузиб, ёвга қирон келтиргани тарихдан маълум. Кармана деган жойда қаттиқ мағлубиятга учрайди. Шундан сўнг юртига қайтиб, Жондор қалъасида жон сақлайди ва ўша ерда очликдан ҳалок бўлади.

Жондор! Мана, у бугун замонларни-замонларга боғлаб турибди. Фақат энди қалъа эмас, кўркам посёлка. Тарихий жой сифатида муҳим аҳамиятга молик. Бағрида 6,5 минг киши истиқомат қилади. 2000 йилга бориб бу рақам икки баравар кўпайиши тахмин қилинмоқда. Посёлка энига ва бўйига кенгайиб бораяпти. Унинг ҳам ўзига хос муаммолари борки, бу биринчи навбатда уй-жой билан боғлиқ. Етмиш киши квартира учун навбатда турибди. Ҳар қарич ер ҳисобда. Посёлка Совети раиси Қ. Пўлатовнинг фикрича, лойиҳа-планлаштириш ишларини такомиллаштириш, хўжалик ҳисобига ўтган корхона ва ташкилотлар маблағи ҳисобидан уй-жой қуришни кучайтириш лозим. Ана шунда аҳвол анча яхшиланган бўлур эди.

Биз ўқитувчи Ж. Иноятов хонадонида бўлдик. У ёрдам фондидан 3.000 сўм қарз олиб, уйини бир йил ичида тиклабди. Олти хонали, ёруғ, кенг-мўл. Томи шиферланган. Посёлкада бундай кишилар оз эмас. Уларнинг эзгу интилишларини кўриб: «Ҳорманг, Маҳмуд Торобий юртдошлари!» дегимиз келди.

«БИЗДАН ҚАНДАЙ ЁРДАМ КЕРАК?»

Ижроком эшигини ҳеч ким бекорга қоқиб келмайди. Келдими, демак бир дарди бор, ташвиши бор. Ҳар бирининг фикрини тинглаш, ҳар бирига муносиб жавоб айтиш лозим. Ҳозирги кун талаби шундай. Район Совети ижроия комитети раисининг қурилиш масалалари бўйича ўринбосари Б. Пўлатов, район бош архитектори Ғ. Рабиев билан суҳбатлашиб ўтирган эдик, хонага ўртабўйли, деҳқонсифат бир киши кириб келди. Маълум бўлишича, у «Ўзбекистон» колхози бош агрономи С. Раҳимов экан.

— Келинг, Самад ака, — деди Б. Пўлатов. — Хизмат?

— Ўша гап... Участка қураяпмиз.

— Ҳабарим бор. Биздан қандай ёрдам керак?

— Тўсинлик ёғоч тополмаяпман. Иложи бўлса, бир энлик хат қилиб берсангиз. Базада бор экан. Излаб юришга вақт йўқ, иш кўп...

«Бир энлик хат» — райижроком қарори дегани. Ҳар куни бунақа қарорлардан қанчаси чиқарилиб, нечта кишининг талаби қондирилса экан? Бу томони бизга қоронғи. Аммо шуни ишонч билан айтиш мумкинки, якка тартибда уй қураётганлар совет ташкилотларининг амалий ёрдамини ҳар дақиқада ҳис этиб турибдилар. Улар учун кўплаб имтиёз ва қулайликлар яратиб берилмоқда.

— Кейинги икки йил ичида югур-югурлардан анча холос бўлдик, — дейди Ғ. Рабиев мамнун бўлиб. — Чунки колхоз архитекторлари лойиҳа-қурилиш соҳасидаги асосий ишларни ўз қўлларига олишган. Лозим бўлганда маслаҳат берамиз, йўл-йўриқ кўрсатамиз. Режаларимиз катта. Яқин келажакда мавжуд 148 та қишлоқдан 44 таси қисқариши керак. Баъзилари эса ўз жойида қайта таъмирланади. Ҳозир 92 бош план асосида иш олиб борилмоқда. Якка тартибда уй-жой қуриш учун барча имкониятлардан фойдаланаяпмиз. Жонли мисол: 1986 йилда 324 та, 1987 йилда 785 та оила ер участкаси билан таъминланган бўлса, жорий йилнинг етти ойида бу кўрсаткич 1.083 тани ташкил этди. Бош пландаги ўринлар қатъий номерлаштирилган. Ҳар ким тегишли ер участкасини ана шу номер бўйича олади. Лойиҳа ҳужжатлари маҳаллий шарт-шароитлардан келиб чиққан ҳолда тайёрланаётир. Албатта, бусиз мумкин эмас. Ҳозир бизни қийнаб турган нарса — маблағ. Шу йилнинг ўзида 900 кишидан ариза тушди. 200 нафар аризачининг талаби имкони борича қондирилди. Давлат томонидан уларга берилган қарзнинг умумий миқдори 500 минг сўмдан зиёддир.

МУАММОЛАР ХУСУСИДА ИККИ ОҒИЗ

Бухоро шаҳридан Свердлов районигача 17-18 километр. Енгил машинага ўтирсангиз, кўз очиб юмгунча элтиб қўяди. Район меҳнаткашлари ўн иккинчи беш йиллик топшириқларини муддатидан олдин адо этиш йўлида енг шимариб ишламоқдалар. Хўш, уларга қандай маданий-маиший хизмат кўрсатилаяпти? Қишлоқ жойларда замонавий яшаш ва дам олиш учун зарур шарт-шароитлар яратилганми? Афсуски, йўқ. Аҳолининг 12 проценти водопровод суви, 15 проценти табиий газ билан таъминланган, холос. Турғунлик йилларида томир отган иллатлар, бош-бошдоқликлар район ҳаётида ўз «муҳр»ини қолдирганга ўхшайди. Гарчи ҳозир вазият яхши томонга ўзгараётган бўлса-да, барибир кўнгил тўлмайди. Дала ва фермаларда ҳамон меҳнат оғир, даромад эса кам.

Уй-жой қурилишида ҳам шунга ўхшаш муаммолар бир талай. Юқорида биз ғишт, оҳак каби материаллар колхозларнинг ўзида ишлаб чиқарилаётганини таъкидлаб ўтган эдик. Бу аҳоли учун катта қулайлик, албатта. Лекин ўша корхоналар учун керак бўладиган хом ашё четдан ташиб келтирилмоқда. Бошқа илож ҳам йўқ. Район шўрхок зонада жойлашган. Тупроғи ғишт тайёрлаш учун ярамайди. Цемент, ганч, тахта-ёғоч камчил. 2000 йилгача районда 1 миллион 700 минг квадрат-метр уй-жой қуриш кўзда тутилган. Бунинг учун қўшимча 2.000 гектар ер керак. Ўшанда аҳоли жон бошига нормада белгиланганидек 14,2 квадрат метр жой тўғри келади. Ният яхши. Лекин ҳолва деган билан оғиз чучирмикин? Режани амалга ошириш учун ҳозирдан жиддий киришиш, ички имкониятларни қидириб топиш лозим. Имкониятлар эса йўқ эмас, бор.

Яна бир масала. Районда бирорта саноат корхонаси, завод ёки фабрика йўқ. Қишлоқ хўжалиги асосий ўрин тутади. Албатта, бунинг ўзи билан узоққа бориш қийин. Район раҳбарлари, мутахассисларнинг фикри ҳам шундай. Лоақал қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлайдиган консерва заводи, бирорта завод ёхуд фабриканинг филиалини барпо этиш мумкин-ку, ахир! Ҳа, мумкин. Саноат тармоғи ривожлантирилмас экан, экономикани юксалтириш, аҳолини иш билан тўлиқ таъминлашда қийинчиликлар сақланиб қолаверади. Республика Госплани, Агросаноат давлат комитетидаги ўртоқлар бу хусусда зарур хулосага келишар, деб ўйлаймиз.

Истиқболга пешвоз... Мана, биз бир райондаги ибратли ишлар, мавжуд муаммолар ҳақида баҳоли қудрат сўз юритдик. Муаммолар эртами-кечми албатта бартараф этилади. Энг муҳими, свердловликлар уй-жой қурилишига жўшқин суръат бағишлаб, яқин истиқболга — 2000 йилга пешвоз чиқмоқдалар. Уларнинг бу борадаги тажриба ва изланишлари ўрганишга, қўллаб-қувватлашга лойиқ.

Н. ТОШЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

МОСКВА. «Главмосавтотранс» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси мутахассислари заводлардан нон магазинларига яхши сақланган ҳолда келтирилиши учун У — 246 махсус изотермик фургон ясадилар. Машина кузови герметик бекилиши туфайли унинг ичида елвизак бўлмайди. Нон худди термосдагидек сақланади ва иссиқ ҳамда юмшоқлигича магазинга келтирилади. Ҳозир 21-автобаза қора нон— «Бородинский» ва «Столичний»ни тунда ташиш учун ана шу фургондан фойдаланмоқда.

* * *

ХАБАРОВСК. СССР Госснабининг Хабаровск бош территориал бошқармаси ҳузурида иш бошлаган хўжалик ҳисобидаги савдо маркази регионидаги корхоналар учун таъминот алоқалари ва товар айирбошлаш каби мураккаб соҳада ишончли «йўлчи юлдуз» бўлиб қолади. Бу Узоқ Шарқдаги ана шундай биринчи ташкилотдир. Корхоналар билан кооперативлар ўртасида алоқалар ўрнатиш, ишлаб чиқариш масалаларини ҳамда давлат буюртмасига кирмаган буюмларни сотиш масаласини ҳал этиш шу марказ вазифасига киради.

МИНСК. Минскдаги «Интеграл» бирлашмаси болалар ўйинчоқларидан тортиб янги туркумдаги электрон ҳисоблаш машиналаригача бўлган хилма-хил универсал матрица схемаларини оммавий равишда ишлаб чиқара бошлади. Бу тип ва классдаги микроэлектрон қурилмаларнинг асосий хусусияти шундаки, улар асосида хоссалари олдиндан маълум бўлган приборларнинг ҳар хил модификацияларини одатдагидан тезроқ ва арзонроқ ясаш мумкин бўлади. Янгиликдан фойдаланиш турли электрон аппаратлар вазни ва ҳажмини кескин камайтиришга имкон берибгина қолмай, уларнинг пухталигини ва ҳаракат тезлигини ҳам оширади.

ЎШ. Молларни боқишнинг анъанавий режимини бузиш Ўш область Ленин районидаги «Москва» колхози фермаси ходимларига сигирлар маҳсулдорлигини анча оширишга имкон берди. Бу ерда соғин сигирлар ёзнинг иссиқ даврида одатдагидек кундузи эмас, балки кечаси боқилмоқда. Ҳаётнинг ўзи ишга ана шундай ёндашиш зарурлигини кўрсатди. Ҳаво иссиқ пайтида молларнинг иштаҳаси йўқолиши ҳаммага маълум. Сут камайишининг сабаби ана шундан. Молларни кечаси яйловга ҳайдаш вазиятни дарҳол ўзгартирди. Янги режим чорва молларнинг физиологик ҳолатига таъсир қилмади. Аммо ҳар бир сигирдан сут олиш деярли икки баравар кўпайди. Республика жанубидаги бошқа колхоз ва совхозларда ҳам бу янгилик билан қизиқмоқдалар.

* * *

ТОМСК. СССР Медицина фанлари академиясининг Томскдаги илмий марказ олимлари областнинг шимолида одатдан ташқари эксперимент ўтказдилар. Улар замонавий медицина асбоблари билан жиҳозланган «кардиолог» кемасида 45 кунлик рейс давомида Обь дарёси ўрта оқимидаги газчилар, нефтчилар, ёғоч тайёрловчиларни чуқур текширишдан ўтказдилар. Диагностика тадбирларининг катта ҳажми бажарилди. Район марказларида асбоблар ва мутахассислар етишмаслиги сабабли ҳозирча бундай тадбирларни бажариш имконияти йўқ эди. Олинган маълумотлар жойларнинг ўзида диагноз қўйиш ва тегишлича даволаш йўлларини белгилашга ёрдам берди. Юқори малакали тиббий ёрдам кўрсатишнинг янги формасини областнинг барча районларида оммалаштиришга қарор қилинди.

(ТАСС).

ЧЕТ ЭЛ ЯНГИЛИКЛАРИ

АФҒОНИСТОНДА ЯНГИ КООПЕРАТИВЛАР ОЧИЛМОҚДА

КОБУЛ. (ТАСС). Афғонистон шимолидаги Тахар вилоятида иккита янги кооператив — қишлоқ хўжалик ва матлубот кооперативи очилди. Ў ерда қишлоқ кооперативлари 18 тага етди. Уларга қарийб 3 минг деҳқон оиласи аъзо бўлди.

Биргаликда меҳнат қилиб, маҳсулот сотаётган хўжаликлар икки минг гектар майдонда буғдой, арпа, пахта етиштирмоқда. Баҳорги экиш кампанияси вақтида улар давлатдан арзон нархларда ўғит ва 100 афғонийдан кўпроқ пулга қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши кураш воситалари олдилар.

Қишлоқ хўжалик кооперативлари билан бир қаторда матлубот кооперативлари ҳам кенг ривожланмоқда. Ҳозирнинг ўзида бундай кооперативлар 10 тага етди, унинг пайчилари эса минг кишидан ошиб кетди. Бундай кооперативлар қатъий давлат нархларида кенг истеъмол моллари билан савдо қилибгина қолмай, айни вақтда пайчиларга ўзлари ишлаб чиқарган маҳсулотни сотишда ҳам ёрдам бермоқда. Матлубот кооперативларининг деҳқончилик қиладиган аъзолари бу йил 13 миллион афғонийлик буғдой, шоли ва нўхот сотдилар. Бундан ҳаммага — ўз маҳсулотининг қимматини билган деҳқонларга ҳам, маҳсулотни қайта сотиш ҳисобига ўз пайчиларига зарур саноат молларини етказиб бераётган кооперативга ҳам ва, ҳатто, кооператив магазинларида озиқ-овқат маҳсулотлари бозорга нисбатан анча арзон бўлгани учун харидорларга ҳам фойдалидир.

Бахардаги вазият Афғонистоннинг бошқа кўп вилоятларига қараганда анча тинч бўлганини ҳисобга олиб, у ерда кооперативчилик ҳаракати бундан буён ҳам муваффақиятли ривожланади, деб айтиш мумкин.

ЧИГИРТКА ҲУЖУМИ

АДДИС—АБЕБА. (ТАСС). Эфиопиянинг ўтган йили қаттиқ қурғоқчиликдан жабр кўрган шимолий районларига ҳозир янги кулфат — чигиртка ҳужуми хавфи пайдо бўлди. Чоршанба куни мамлакат Қишлоқ хўжалиги министрлигининг хабар қилишича, Қизил денгиз соҳилидаги Эритрея вилоятида бу ҳашарот кўп тўпланиб қолганлиги аниқланган. Бу чигиртка тўдасини бўрон шамоли Эфиопияга Саудия Арабистонидан олиб келган, деб ҳисобламоқдалар. Судан томонидан ҳам чигирткаиинг бостириб келиши хавфи бор.

Эритреядаги чигиртка тўдаси қўшни вилоятларга ўтишга йўл қўймаслик учун уни дарҳол қириб ташлаш тўғрисида қарор қабул қилинди. Шарқий Африка саҳро чигирткасини контрол қилиш ташкилоти мамлакат тасарруфига юз минг тонна суюқ пестицид етказиб беради. Бироқ Қишлоқ хўжалик министрлигининг таъкидлашича, зараркунандаларга қарши муваффақиятли курашиш учун бу етарли эмас. Бунинг устига қаттиқ жала ва туман химикатларни ҳаводан сочишни қийинлаштиради. Айни пайтда оби ҳавонинг ёғин-сочинли келиши ҳашаротларнинг тез кўпайишига қулай шароит яратмоқда.

БИРМА ПОЙТАХТИДАГИ ВАЗИЯТ

ТОКИО. (ТАСС). Бирма пойтахтида ҳукуматга қарши янги намойишлар бўлиб ўтди. Рангундан олинаётган хабарларга қараганда, бу намойишларда студентлар, ишчилар, шунингдек будда монахлари қатнашганлар.

Ахборот агентликлари Рангун радиосининг «давлат хавфсизлигини таъминлаш ва гражданлар мол-мулкини қўриқлаш мақсадида» президент фармонига мувофиқ шаҳарда ҳарбий ҳолат жорий этилганлиги ҳақидаги хабаридан парчалар келтирмоқда. Қонун ва тартибни сақлаш учун жавобгарлик армия қўмондонлиги зиммасига юклатилган.

Агентликлар радио хабарига асосланиб, шу ҳафтада Бирма раҳбариятининг мажлиси бўлганлигини, унда президент Сейн Лвин нутқ сўзлаганлигини таъкидламоқда. Президент порахўрлик, исрофгарчилик ва турғунлик ҳукуматга ишончнинг қолмаганига олиб келганлигини айтган. У иқтисодий ислоҳот ўтказишга тайёргарлик кўришга даъват қилган. Давлатнинг экономикага аралашувини чеклаб қўйиш бу иқтисодий ислоҳотнинг асосий йўналишидир.

Сейн Лвин мамлакатга 1962 йилдан буён раҳбарлик қилиб келган Не Вин партия лавозимидан, шунингдек президентлик лавозимини эгаллаб турган Сан Ю истеъфога чиққанидан сўнг ўтган ойнинг охирида президент, шунингдек ҳукмрон Бирма социалистик программа партияси Марказий Комитетининг раиси лавозимларини эгаллаган эди.

ҲАШАР ЙЎЛИ БИЛАН

Ўз кучимиз билан истироҳат боғи қуриб олишимиз мумкинми? Навоий область Кармана район маркази аҳолиси ана шу саволга тезда жавоб топди. Бу ерда боғ барпо этишга киришдилар. Бор-йўғи тўрт ой ичида ҳамманинг кўз ўнгида болалар истироҳат боғи қад кўтарди. Боғдаги аттракционлар, ўйин автоматлари, арғимчоқлар кичкинтойлар ва ўсмирларнигина эмас, катталарни ҳам ўзига жалб этмоқда. Хуллас, бўш вақтни кўнгилдагидек ўтказадиган, яхши дам олиш мумкин бўлган яшил зона вужудга келди.

Тошкент районидаги «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» колхозининг бадиий ҳаваскорлик ансамбли коллективи дала шийпонлари ва фермаларида тез-тез бўлиб, хўжалик меҳнаткашларига яхши маданий хизмат кўрсатмоқда. Истеъдод эгаларининг жозибадор куй-қўшиқлари ва рақслари санъат ишқибозларини мамнун этаяпти.

СУРАТДА: концерт пайти.

М. НУРИДДИНОВ фотоси.

ТАБИАТ ВА ИНСОН

ГУЖУМ

Ҳовлимизда бир неча туп гужум дарахти бор. Уларни бобом 25 йил бурун эккан эканлар. Шу йилнинг баҳорида гужумлар куртак ёзди-ю, ёзга етмай қурий бошлади. Фақат бизники эмас, бошқаларининг ҳам япроқлари сарғайиб, тўкила бошлади. Ҳозир эса қишлоқда саноқли гужум қолган. Бир вақтлар атрофи ям-яшил, гўзал ва файзли қишлоғимиз кўримсиз бўлиб қолди. Соя-салқин ҳовузлар атрофидаги гужумларимиз қурий бошлагач, қутқариб қолиш учун дўстим Отажон билан бир неча ўқувчи бирлашиб, анча ишлар қилдик. Турли дори-дармонлар ишлатдик. Лекин ҳеч фойдаси бўлмади.

Гужумлар қурийверди. Сабабини билолмай бошимиз қотди... Нега энди олимларимиз, раҳбарларимиз эътибор беришмайди, деб роса куюндик.

Ҳатто Отажон гужум ҳақида шеър ҳам ёзди. У менга жуда ёқди.

Гужумдирман,
Мен гужум.
Қуртлар қилди
Кўп ҳужум.
Соғ танамни
Кемирди.
Япроғим еб
Семирди.
Ҳеч ким келмас,
Ёнимга.
Ора кирмас
Жонимга.

Нима учун Отажон дарахтларнинг қуришига фақат қуртларни айбдор қиляпти? Гужумларнинг қуришида бошқалар сингари ўзимни ҳам айбдор сезиб, бобомдан сўрадим:

— Бобо, нега дарахтлар қуряпти?

Бобом хафа бўлганимни сезган эканлармн, мулойимгина гапирдилар:

— Кўп хафа бўлаверма, бунда сенинг ҳеч айбинг йўқ. Уларни сен билан биз энди сақлаб қололмаймиз. Ҳаммаси Орол денгизига боғлиқ. Ҳа, фақат гужумларгина қуриётгани йўқ. Бутун-бутун боғлар йўқ бўлиб кетаяпти. Бунга ҳаммамиз айбдормиз. Бу хўжасизлик, эгасизлик, келажак ҳақида қайғурмасликнинг оқибати.

— Ҳув анаву дарахтга қара, у колхозга тегишли. Бу гужумни боболаримиз экишган. Ёши ҳам бир неча асрга борди. Уни қуртлар ва ҳашаротлар кемираяпти. Ҳадемай қуриб қолади. Ким эътибор беради? Ҳеч ким...

— Бунинг олдини олиш керак, — дедим қатъий қилиб. — Биз, пионерлар қараб турмаймиз.

Бир вақтлар қишлоғимиз томонга ҳар йили гала-гала қушлар учиб келарди. Улар асосан зарарли қурт ва ҳашаротлар билан озиқланишарди, табиатга катта фойдаси бор эди. Далаларга, боғроғларга дорилар сепилаверди, сепилаверди. Қушлар эса келмай қўйишди. Келганлари ҳам қирилиб кетаяпти.

Бобом бир зум жимиб қолди, кейин ўйланиб сўзида давом этди:

— Кўпгина ноёб қушларнинг ҳаёти кўлга боғлиқ эди.

Қишлоғимизда турли балиқларга бой Девон кўли бор эди. Ўрдаклар, ғозлар сузиб юришарди. Кейинги йилларда одамлар кўлни қуритишди. Уни экинзорга айлантирмоқчи бўлишди. Аммо шўр ер ҳосил берармиди! Ҳеч нарса ололмадилар. Кўл ҳам йўқолди, ҳайвонот дунёси ҳам.

Орол шу аҳволга тушмаганида, Девон кўли лиммо-лим тўлиб турганида гужумларимиз қуриб кетмаган бўлармиди.

Бобом оғир хўрсиниб қўйди. Унинг кўзларида ёш қалқиди. Мен эса ўйланиб қолдим.

Бобом айтган одамлар кимлар экан? Наҳотки уларнинг қушларга, гужумларга раҳми келмаса? Нега улар бугунни ўйлаб, келажакни ўйлашмайди? Қани энди боғларимиз илгаригидай ям-яшил бўлса, қушларнинг сайраши тинмаса...

Ойбек РАЗЗОҚОВ,
Боғот районидаги Ал-Хоразмий номли мактаб ўқувчиси.

«Радуга» пионерлар лагерида Ўзбекистон ССР 50 йиллиги номидаги Наманган шойи тўқиш бирлашмаси ишчи-хизматчиларининг фарзандлари билан бирга 50 нафар афғон болалари ҳам дам олишаяпти. Улар тўрт йилдан бери Тошкентда ўқишмоқда, ҳозир рус тилида яхши гапиришади. Лагерда турли мусобақалар, ўйинлар, тематик кечалар ўтказилмоқда.

СУРАТДА: «Қувноқ стартлар» мусобақаси пайти.

А. КОВТУН фотоси.
(ЎзТАГ).

Михась СКРИПКА
[Белоруссия ССР]

САЙЛОВ

ҲАЖВИЯ

Кейинги пайтда Симон Шаметька меҳрибон Еленасини таний олмай қолди. Хотинга ўхшаган оддий бир хотин эди, ўзининг ишини қиларди, холос. Энди эса, биласизми, фаол бўлиб қолди. Баъзи дангасаларни мажлисларда шунақанги тузлайдики, бечоралар ўзларини қаерга қўярини билолмай гангийдилар. Ҳатто унга, Симонга ҳам бир куни тил тегизиб кетди. Тўғри, фамилиясини айтмади, лекин Симон у кимнинг дарахтига тош отаётганини фаҳмлади.

Чўчқачилик фермасини районда биринчи ўринга олиб чиққани учун хотинини мақтаётганларини эшитиш Симонга ёқади, албатта. Ҳатто Елененинг портрети газетада ҳам босилди.

Шундоқ бўлсаям, барибир, сал-пал алам қиларкан одамга. Нега энди у ҳақда — Симон ҳақида бир оғиз ҳам гапиришмайди. Нима, у бошқа колхозчилардан ёмонми? Агар мана шу ароқ бўлмаганда... Лекин қайси бир эркак уни рад эта олади?

Энди бошқа томонини олайлик. Илгарилари хотини ишдан келарди-да, уй юмушларига бериларди, болаларга қарарди, уларни ухлатарди. Энди-чи? Ишини қилиб келади-да, стол устига дастурхонни ёзиб қўйиб, китоб ўқишга тушади, яна ўқиганининг ҳаммаси фақат чўчқа ҳақида: бошқаларнинг тажрибасини ўрганади. Унинг илм-фанидан одамларга ҳам тинчлик йўқ: ҳали унга ниманидир бериш, ҳали бунга ниманидир алмаштириш керак. Раис бояқиш-ку Елененинг талабларини қондираман деб, ҳатто шапкасини райкомда йўқотиб келди.

Агар илгарилари Симонга кишининг, айниқса аёлларнинг феъл-атвори жудаям ўзгариб кетиши мумкин дейишса асло-асло ишонмаган бўларди. Тўғри, олдинлари ҳам кўнглига ёқмайдиган бирор иш бўлиб қолса, Симонни шунақанги сўзлар билан боплардики, уларнинг ҳаммасиниям қоғозга тушириб бўлмайди. Энди эса у бутунлай ўзгариб кетди, ҳамма нарса аралаш-қуралаш бўлди. Қаҳр билан автоматдек тариллаб иблисона сўзлар билан савалайдики, ўзингни нима деб ҳимоя қилишингни ҳам билолмай қоласан, чунки унинг доно сўзлари маъносига тушунавермайсан-да.

Мана, яқингинада Симоннинг таъзирини боплаб берди:

— Қанақа одамсан ўзинг? Бошқалар кўтарилишаяпти, сен эса анови тўнкадек на у ёқлисан, на бу ёқли, худди тухум босган мана бу товуқдек писиб ётибсан. Сен обивателсан, консерваторсан!

Хўп, у тухум босиш билан тўнка нималигини билади. Лекин мана бу охирги иккита доно сўзни Елена қаердан топганикин?

,Симон трубкасини йўқотиб қўйган кашандадек икки кунгача гарангсираб юрди — фақат шу сўзлар нима маъно билдиришини ўйлади. «Обиват»нинг нималигига сал-пал ақли етгандек бўлди: фермада ўн етти пуд келадиган қобонни шунақа дейишарди...

Иш шу даражага бориб етдики, Симон колхоз кутубхонасига қандай кирганини ўзи ҳам билмай қолди.

— Сизга нима керак эди, Симон амаки? — ажаблангача сўради чаққон кутубхоначи Марися.

— Менга, ҳалиги, нимайди, доно сўзлар тартиби билан ёзилган китоб бор-ку...

— Э-э, луғатми? — фаҳмлади Марися ва токчадан қалин китобни олиб, Симоннинг олдига очиб қўйди. — Қанақа сўз сизни қизиқтираяпти?

— Қўявер, балки ўзим топиб оларман. Битта доно сўзни радиодан эшитгандим, бошқасини газетадан ўқигандим, — ёлғонлади у.

Симон япроқ баргли тропик ўсимлик — фикус тагидаги столча ёнига ўтириб, ўша сўзларни қидира бошлади. Вой фалокат-эй: абивателмиди, обивателмиди? Аксига олиб, кўзойнагини уйда қолдириб келганини қаранг. Уч ҳарф бўйича берилган ҳамма сўзларни кўриб чиққунча жиққа терга ботиб кетди. У сувдан ичиб, «консерватор» сўзини қидиришга тушди. Бироқ «к» ҳарфига ўнлаб сўзлар берилганини кўрди-ю, ҳафсаласи пир бўлиб, луғатни, яхшиси, қайтариб беришни маъқул кўрди:

— Хўш, топдингизми? — кўзини шўх қисиб сўради Марися.

— Топганда қандоқ! Ундан ташқари «А» дан тортиб «Я» гача яна қанчадан-қанча доно сўзларни кўриб чиқдим.

Уйга кетатуриб ўзига ўзи таскин берди: «Ким билсин, эҳтимол бунақанги сўзнинг ўзи мутлақо йўқдир... Лекин барибир Елена уларни билади-ку!»

— Уйинг куйсин-а! — тупургунча сўкинди Симон. — Нимага энди бу жин ургур сўзларга итнинг думига ёпишган чақиртиканакдек ёпишиб олдинг?

Симон дўсти Василийнинг уйи ёнидан ўтаётганда унинг ҳузурига бирров кириб чиқишга жазм қилди. Балки кўнгил ғашлигини арақ билан тарқатар.

— Э-э, келавер, келавер! — таклиф этди Василий.

Симон юрагини ёриб, дўстига ўзининг ғам-андуҳини гапириб берганига ҳам бир соатча бўлиб қолди.

— Хўп одамсан-да! — уни юпата бошлади Василий тили базўр айланиб. — Хотин киши хотинлигига боради, эркак эса ҳамиша эркаклигича қолади. Ие, вой! Тўхта-чи, Симон. Сенга янгиликни айтишни пақкос унутибман-ку, — деди Василий бирдан эсига ниманидир тушиб. — Эртага правление аъзолигига — бир йиллик ўқишга юборилган Мироннинг ўрнига қўшимча сайлов бўлади.

— Бўлса менга нима?

— Эҳ, сен консервасан! Афтидан, хотининг бекорга сени шунақа деб ҳақоратламайди.

— Консерва эмас, консерватор, — унинг гапини тўғрилади Симон.

— Гап шундаки, колхоз фаоллари ичида сенинг фамилиянгни тилга олишган.

— Сен нима деб ўйлайсан! — бошини кўтарди Симон. — Менинг, биродар, ишлаган меҳнат куним бошқаларникидан кам эмас. Фақат мана бу... — У бўшаган шишани кўрсатди.

— Сени правлениега сайлашлари биланоқ кўрамиз, ўшанда фаол хотинининг қанақасига сайраркин.

— Рост айтасан! — хурсанд бўлганча унга қўшилди Симон. — Ана ўшанда кўрамиз, бизнинг қайси биримиз консерва ёки, анови, нимайди...

— Агар сайлансанг — ширинкома тариқасида зиёфат қилиб берасан, — исканжага ола бошлади Василий.

— Жоним билан.

Симон йўлнинг ўнг-терисига қарамай, кўлмак кечиб уйига кетди. Ой ҳам худди жўрттага қилаётгандек ҳали булутлар орасига яширинади, ҳали атрофни бироз ёритиб турадида, гўё Симонни мазах этаётгандек яна яшириниб олади.

— Кўрсатиб қўяман сенга! — мушт тугиб дўқ қилди Симон. — Правлениесига сайланиб олай, биринчи галда қишлоқнинг ҳамма кўчасини нақ шаҳардагидек чароғон қилдириб қўяман.

Уйга келгач, ечиниб ўрнига чўзилди. Болалар аллақачон ухлаб қолишган, хотини эса ҳали келмаганди. «Чўчқабоқар ўз одамлари орасида маърифат тарқатаяпти чоғи, — кўнглидан ўтказди Симон. — Кўрамиз, саводхон, эртага сайловдан кейин нима деб сайраркансан».

Эртаси куни Симон астойдил ишлади. Ахир одамларга панд бермаслигини улар кўриб қўйишсин-да. Сайловдан кейин сўзлаши лозим бўлган нутқини дам олиш пайтида оғзаки тузиб чиқди. У ҳатто нутқига хотинининг бир жуфт доно сўзини қўшиб юборишни ҳам ўйлаб қўйди. Билиб қўйишсин-да, Симон ҳам чакана одам эмаслигини.

У кечқурун наридан-бери овқатланиб яна Василийнинг уйига йўл олди. Симон уйдан чиқа туриб, мажлисга боришга тайёргарлик кўраётган хотинига қизиқсиниб тикилди-да, хаёлидан ўтказди: «Ясан-тусанни қаранг-а. Мени сайламоқчи бўлишаётганини эшитган шекилли. Нима қилсаям барибир хотин-да, эрига муносиб бўлишни хоҳлайди».

Василий эса уни аллақачондан бери кутиб турганди.

— Гап бундай, Симон, сенга кўп қуйиб бермайман, фақат дадиллик учун, икки оғиз сўз айтишга тўғри келса тилинг айланмасдан қолмаслиги учун бир қултумгина, холос. Сени сайлашмоқчи-ю, қанақа қилиб сенга ичиртираман. Бутун қишлоқда дув-дув гап. Бугун ҳамма хонадонда Шаметька деган фамилия янграйди. Мен айтдимми, тамом, ҳаммаси жойида бўлади деявер.

Бир соатдан кейин сал-пал ширакайф Василий билан Симон клубнинг одамларга лиқ тўла залига кириб келишди.

— Ўйлайманки, — Симоннинг қулоғига колхоз раисининг сўзлари кирди, — ўртоқ Шаметька правление учун энг яхши номзоддир.

— Тушунарли, — қичқирди кимдир. — Ундан дурустроқ номзод топилмайди.

— Овоз берамиз!

Буни эшитиб Симоннинг юраги ҳатто орқасига тортиб кетди.

— Эҳтимол, яна бирор киши ўз фикрини айтар? — сўради раис.

— Симон, гапирсанг-чи! — унинг биқинига туртди Василий.

— Менга сўз беринг! — қўлини баланд кўтарганча қичқирди Симон.

— Гапира қол, Симон амаки! — безовталаниб деди раис.

— Олдин халққа таъзим қил, — шивирлади Василий Симонга.

Симон саҳнага яқинлашиб йиғилганлар томон ўгирилдида, таъзим қилди, кейин тантанавор овозда деди:

— Ишонч билдирганларингиз учун чин юракдан сизларга ташаккур айтаман!

Залга йиғилганлар сергак тортишди: буни қара, ўз хотинини ёқлаб овоз бераяпти-ку!

— Уставда талаб қилингандек ишлашга ҳаракат қиламан ҳамда... правление аъзоси деган номга муносиб бўламан.

Залда кўтарилган гуррас кулгидан ҳатто лампочкагача чайқалиб кетди.

Симон ҳайратланганча, ҳеч нарсага тушунмай одамларга қаради, улар эса тўғридан-тўғри қоринларини чангаллаб кулишга тушишди.

— Дунёда нима ишлар бўлмайди-я — Симон Степан амакининг овозини эшитди, — хотинини сайлашади, бунинг учун эрлари раҳмат айтишади.

Залдагилар яна хохолаб кулиб юборишди.

Симон, худди ҳеч нарсадан ҳеч нарса йўқ лойга қорилгандек, кўзини одамлардан олиб қочиб, жойига қараб кетди. «Панд ейиш деб шуни айтадилар. Бунинг ҳаммасига касофат Василий айбдор!» У ўкрайганча Василий турган томонга қаради, бироқ унинг изини ҳам тополмади...

Бу пайтда Василий зиёфатдан бутунлай умидини узиб, қаерлардадир кўлмак кечиб бораётганди.

Русчадан
Абдумажид ШОМИРЗАЕВ
таржимаси.

СПОРТ АХБОРОТИ

ФУТБОЛ

Ўтган жума куни СССР чемпионатининг олий лигасида бир матч бўлди. Донецкнинг «Шахтёр» командаси ўз майдонида Москванинг «Динамо» коллективини қабул қилди. Ўйинни ҳужумкорликда бошлаган мезбонлар танаффусга қадар меҳмонлар дарвозасини икки маротаба ишғол этдилар. Динамочилар қанчалик ҳаракат қилишмасин муваффақиятга эриша олишмади.

Кескин кураш остида ўтган иккинчи таймда дарвозалар даҳлсиз қолди. Шундай қилиб, 2:0 ҳисобида ғолиб чиққан донецклик футболчилар ўз очколарини 13 тага етказишди.

Биринчиликда 18 учрашувдан 26 очко тўплаган Днепропетровскнинг «Днепр» клуби пешқадамлик қилаяпти. 16 ўйиндан 25 очко жамғарган Киев динамочилари иккинчи ўринни эгаллаб туришибди.

Ўйинлар жадвали

	У	Т	О
«Днепр»	18	24—12	26
«Динамо» К	16	24—7	25
«Зенит»	17	27—21	21
«Спартак»	17	22—15	21
«Жальгирис»	17	23—17	21
«Торпедо»	17	20—17	20
«Локомотив»	17	20—17	18
«Арарат»	17	12—14	17
«Черноморец»	17	13—18	16
«Динамо» Мн	17	16—17	15
«Металлист»	18	16—23	15
«Динамо» М	18	18—24	14
«Шахтёр»	16	13—16	13
«Динамо» Тб	16	19—24	12
«Нефтчи»	17	18—27	11
«Қайрат»	17	13—29	7

ШАХМАТ

Мамлакат чемпионатининг саккизинчи тур учрашувлари ўтказилди. Жаҳон чемпиони Гарри Каспаров Маланюк билан очкони баҳам кўрди. Шунингдек, Эйнгорн — Карпов, Юдасин — Белявский, Иванчук — Гавриков партиялари ҳам дуранг бўлди.

Халифман Эльвестни, Юсупов Смисловни, Гуревич — Соколовни енгди. Бошқа учрашувлар кечиктирилди.

* * *

Тимишорадаги жаҳон чемпионати тугашига бир тур қолганда 16 яшардан катта бўлмаган қизлар ўртасида ғолиб аниқланди. Энг кўп очко тўплаган Москва областилик А. Галлямова олтин медални қўлга киритди. 14 яшаргача бўлган қизлар мусобақасида эса Т. Ланчава зафар қучиб, ҳурмат шоҳсупасининг биринчи поғонасига кўтарилди.

ҚЎЛ ТЎПИ

Испанияда халқаро турнир бошланди. СССР терма командаси илк учрашувда ГДР гандболчилари билан дуранг (15:15) ўйнади. Майдон эгалари — Испания терма командаси исландияликларни мағлубиятга учратди — 23:9.

ТЕННИС

Сарагосада ўсмирларнинг Европа чемпионати якунланди. Совет спортчилари команда ҳисобида учинчи бўлишди. Н. Медведева шахсий ҳисобда учинчи ўринни эгаллади.

ҲАЛОЛЛИК ҚЎШИҒИ

Ҳалоллик чўққиси юксак, мадҳин пастлаб битиб бўлмас,
Унга нопок дилинг бирлан етолмайсан, етиб бўлмас.
Яшар покликни рамзидек, ўшал чўққида бир оҳу,
Атом ядролари бирлан уни ҳеч ҳуркитиб бўлмас.
Ёмон ният билан асло қурол ўқталма, эй нодон,
Элдан тавқи лаънат олма, унга бир ўқ отиб бўлмас.
Ҳалолликни бу оламда бирон куч йўқ этолмайдур,
Қуёш янглиғ нурафшон у, булут-да беркитиб бўлмас.
Ҳалоллик қасрига чиқсанг, ҳалоллик бирла йўл топгин,
Йўлда ҳадсиз довонлар бор, машаққатсиз ўтиб бўлмас.
Ҳалоллик туғма виждондур, ёшликдан сақла покиза,
Бу бир бахт, сақлай олганни бахтидан ажратиб бўлмас.
Келинчакдек гўзалдур бу ҳаёт, боқсанг ҳалоллик-да,
Деҳқоний, ушбу лаззатдан кўзни юмуб кетиб бўлмас.

Тўхтамурод ДЕҲҚОНИЙ.

САҲНАДА — «ТЕМИР ХОТИН»

Аёллар оилада ҳам, ишлаб чиқаришда ҳам ўз вазифаларини бажаришлари унчалик жўн иш эмас. Улар ҳар қандай шароитда ўзларига хос латофат, назокат, гўзалликни сақлаб қолишлари лозим, лекин бунга қандай қилиб эришиш мумкин? Ижтимоий ҳаётдан ажралмаган ҳолда оила фариштаси бўлиш учун нималар қилиш керак? Ёш драматург Шароф Бошбековнинг «Темир хотин» пьесаси худди ана шу саволларга жавоб беради. Й. Охунбобоев номли Андижон область музикали драма ва комедия театрида мазкур асарнинг премьераси бўлиб ўтди.

Театр бош режиссёри М. Ҳамидов саҳналаштирган мазкур спектаклда шу вақтгача кўрсатилмаган кўпгина долзарб масалалар тилга олинган. Жумладан, айниқса қишлоқда аёллар зиммасига жуда кўп ишлар юклатилиши, оналаримиз, хотинларимиз, опа-сингилларимиз меҳнатини енгиллатиш, улар ҳаётини янада яхшилаш учун етарли ғамхўрлик қилинмаётганлиги масаласига эътибор қаратилади.

Театр бундан кейин ҳам аёллар мавзусидаги пьесаларни кўпроқ саҳналаштириш ниятида. Томошабинлар тез орада Ҳ. Раззоқов ва К. Жабборовнинг «Нодира» музикали драмаси билан танишадилар.

КРОССВОРД

ЭНИГА: 1. Юз йиллик вақт бирлиги. 4. Жисмоний энергия, қувват. 6. Каштачиликдаги гул тикиш усули. 7. Ўқиш-ўрганиш билан орттирилган билим. 9. Эртапишар мева. 11. Йўлдош Охунбобоев ҳақидаги роман. 13. Ҳўл мева тури. 14. Кичик пойга автомобили. 15. Қозоғистонда нашр этиладиган ҳажвий журнал. 17. Ўзбекистондаги нашриёт. 19. Электр нури кучининг ўлчаш бирлиги. 21. Япониядаги шаҳар. 22. Буюм сиртини пардозлашда ишлатиладиган бўёқ. 23. Қардош миллат.

БЎЙИГА: 1. Заҳарли ҳашарот. 2. Европадаги давлат пойтахти. 3. Ўзбек халқ мақоли. 4. Энг улкан ҳайвон. 5. Ип газлама. 8. Қаттиқ силкиниш. 10. Ўралиб ҳаракат қилувчи кучли шамол. 11. Волга дарёсининг ўнг ирмоғи. 12. Яқин киши. 16. Испаниянинг таниқли футбол командаси. 17. Ҳартумли ҳайвон. 18. Серсув ҳўл мева. 19. Геометрик шакл. 20. Рангли металл.

Тузувчи Ф. ОРИПОВ.

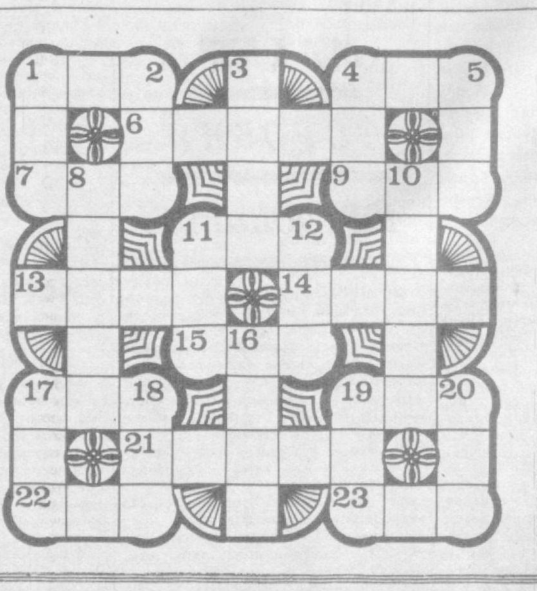

БОЗОРГА МАРҲАМАТ

Нуробод шаҳрида [Советобод райони] янги бозор ишга туширилди. Унда турли хил қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари сотилиши билан бирга дорихона, соатсозлик, этикдўзлик, сартарошхона, тикувчилик ательеси, овоз ёзиш студияси, кийим тикиш машиналари ва электр асбобларини ремонт қилиш устахоналари ташкил этилди.

Бозор қошида «Дилором» ёшлар кафеси, «Ширин» чойхонаси, кабобпазлик цехи, газ-сув ва музқаймоқ дўкони, «Табиат инъомлари» магазини мавжуд.

А. САТТОРОВ.

Редактор
А. Ғ. МУХТОРОВ.

Р — 16796. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 2063. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12